

Sammelband 09

Ini ex locorum in hoc volumine
egre atorn

- 14. 29 Pf. LXXXIV.
- 4. Math. II. 17. 18.
- 28 Luc. I. 78.
- 10 Act. XIII. 32. 33.
- 20 Eph. V. 23.
- 18 Gal. I. 34.
- 11 Col. II. 14. 15.
- 23 Cor. X III. 2.
- 36 1 Petr. III. 18.
- 38 2 Petr. I. 19.
- 6 1 Iud. 9.
- 38 Apoc. XXII. 16.

47
HISTORIA ET DOCTRINA
DE
FLETU RAHELIS

TEMPORE IESV INFANTIS

AD LOCVM MATTH. CAP. II COMM. XVII XVIII

IN
SACRIS NATALITIIS
IESV CHRISTI

NOMINE PVBLICO
PRORECTORIS
ET SENATVS ACADEMIAE
IVLIAE CAROLINAE

PROPOSITA

HELMSTADII

EXCVDEB. P. D. SCHNORR AN. R. S. MDCCLI



IN OMNIBUS REBUS

QUI PRO DOMINA

RELIQUIA

RELIQUIA

RELIQUIA

RELIQUIA

RELIQUIA

RELIQUIA

RELIQUIA





PAXHA KAAIOTCA
SIVE
HISTORIA ET DOCTRINA
DE
FLETU RAHELIS
TEMPORE IESV INFANTIS

SYNOPSIS

- Per Magos, Herodis furor, ac caedes infantum.* §. I. II. III. IIII
I. JOSEPHI, Herodis nefanda non tacentis, tamen silentium de hac caede. §. v
Super hac *παιδικῶν*, lamentationes omnium MATTHAEVUS prodit. §. VI. Cuius loci
I. Selecta verba; §. VII
II. Figurae graues, explicatae. Et, quare autem Rahel deplorat infantes hos? §. VIII. Iam
I. Hieronymus, Rahelcm pro regione habens, expenditur. §. VIII ac MATTHAEVUS confertur cum IEREMIA. §. X. XI
III. Doctrina huius historiae, §. XII, demonstrat
a) Diuinitatem IESV; §. XIII
b) Sapientem DEI iustitiam, et vias abstrusas; §. XIII. XV
γ) Inepta rationis iudicia; nec non, salutem Noui Testamenti e calamitate; §. XVI
δ) MESSIAE consolationem fide accipiendam. §. XVII



A T QVI philosophis, ob id caris pietati capi-
 tibus, haec relicta est gloria, vt illi fuerint
 inter primos, qui saluatorem Iesum quaesi-
 tum et adoratum, vel ab Oriente venerint,
 ex vltima Perfide a); ipsa adeoratione, quam
 alioquin sapientes huius formulae tantope-
 re iactitare solent, tamen obedientiae fidei, (raro certe id, nec
 tam frequenti exemplo,) subiecta. Ergo crederes ture mecum,
 vt Pythagoras olim, aut Plato penetravit ad Magos Persidos,
 siue addiscendae ab hominibus his sapientiae, siue eiusdem
 confirmandae causa; ita multos pariter fore philosophos ali-
 os, qui istud alterum pietatis Persarum ac religionis speculum
 intuentes, illam lucidam in Oriente stellam, diuina consecra-
 turi sint oracula. Enim vero, ni vel obstaret, inquis, saltem
 hoc vnicum, minime omisiuros esse nonnullos quod postu-
 lem. scilicet id: nolle sapientiae consultos imitari Marcelli-
 nam quandam, quae non Iesu saltem et Paulli, sed cum iis-
 dem, etiam Homeri ac Pythagorae effigies, adeoque nullam
 earum, vt fas est, dicitur coluisse b).

II

a) Obtinuit huc vsque apud intelli-
 gentiores, hos Magos fuisse Per-
 sarum sapientes et sacerdotes, qui
 non tam siderum obseruatione,
 (quemadmodum Chaldaei insti-
 tuebant,) quam theurgia atque vati-
 ciniorum vacabant interpretati-
 one, de Diis et eorum ortu dispu-
 tantes, precesque ac sacros libros
 populo praelegentes. Horum
 originem et dignitatem exposu-
 it, veterum e monumentis, BAR-
 NAB. BRISSONIVS, de regio

Persar. principatu, lib. II, p. 178-
 186, curate ostendens, illos fuisse
 occupatos regi τῆς Ἡρακλείας τῶν Οὐ-
 ῶν, καὶ Ἰουίας, καὶ Ἰουγίας, καὶ τῶν Εὐ-
 αδαίων. Adi, praeter b. VOLEFI-
 VM, in Cur. ad Matth. II, 1, in-
 primis THOM. HYDE, Histor. Re-
 lig. Ver. Persar. cap. XXXI, p. 372.
 seq.

b) Lege AVGVSTINVM, de Haere-
 sib. ad Quodvultdeum, Num. 7. Opp.
 Tom. VI, p. 7 a, vbi historiam
 Marcellinae, feminae, Carpocra-
 tianis

II SED ne videar aenigmata neſtere forſitan praeter legem, iuuabit certe in hoc loco adduxiſſe, tanquam rem non parum memorabilem; nempe philoſophos, quorum in hiſtoria vetere contentiones ac pugnas, niſi hoſpes in illa, non ignorat *d*), eos vero etiam tum, quum neutiquam volunt, ſalutarique omnino conſilio opera laudanda aggrediuntur, tamen praelia et ſuneſtas excitare res, innumerabiles. Certe Magi, Hieroſolyam ingreſſi, gratumque ſe nuncium rati alluros de ortu Regis, quem tot a ſaeculis inde terrarum orbis expectauerat pro ſaluatore, de quo praecipue Iudaei tulerant tot pulchra, tot egregia promiſſa; non modo fruſtrati hac opinione, turbatum cum tota regia, cum tota ciuitate, Herodem reddunt, ſed tantam etiam caedem, tantam in Palaeflina complorationem, tantam lamentationem, mox audiunt exctatam eſſe ſuo aduentu, vt vix verbis omnia deſcribi poſſint

III TAMEN haec oſſa philoſophorum Perſiae, tanquam Dei fecialium, molliter cubent: quum diuinitus delegati eſſent ad id, vt opulentiam ſapientiae, reconditaque Dei iudicia, quaſi ritu aliquo ſolemni, indicerent. Placuit enim ipſius iuſtitiae, vt iſeſus, qui in ſe partes ſuſceperat hominum ſcele-
ra expiandi, et eis reſtituendi diuinam pacem, tamen non veniret conciliatum in terra concordiam, ſed gladium, et mortem, et ſeditiones, adeo vt ipſius cauſſa filius a patre, nurus a ſoero, a matre filia, diſſociarentur, et homines propter nomen eius habituri ſint inimicos, ſuos domeſticos *d*). Praeci-

A 3

pue

tianis addiſſae, enarrat. Similiter ALEXANDER SEVERVS, in larario ſuo, praeter *Apolonium* et *Orpheum*, etiam *Chriſtum* atque *Abrahamum* collocauerat, teſte AELIO LAMPRIDIO, *vita Seueri*, cap. XXIX, p. 930. Hoc ipſo, Chriſtum, non vt Deum, ſed vt magnum aliquem ſanctum-

que hominem, venerabatur *c*) Eorum rixas, faſtu e philoſophico, adumbrato virtutis colore, eſſe ortas, id nemo feliciter inter priſcos detexit, niſi acerbius, LVCIANO. Quo magis eſt gratulandum ſaeculo hodierno, dum philoſophi, bene moratiores, ſuum cuique tribuunt

VI

pue sub introitum suae vitae, illa salus, et ille conseruator nostri generis, ridens blande e) animosus infans in manibus suae matris, finit perdere Bethlehemaes hos, qui ei proximi erant coniunctique cum aetate tum sanguine, bimulosque et ipsos, et Dauidas; hos ille innocentes, hos ille amabiles ac longe pulcherrimos pueros, puer Iesus, aeternus amor, aeterna misericordia, praeter vllam quidem eorum culpam, sine vlllo eorum delicto, vnice propter ipsum, immo adeo vel tum, quum iam ipse incolumis euaserat e manibus hostium, tamen saeuissime tam, tam truculentissime, tam inaudita diis et omnibus tyrannis crudelitate, trucidari finit

III SCILICET, Herodes Magnus, Iudaeae rex, f) postquam

d) MATTH. X. 34-36. conf. ad hunc locum TERTULLIANI *Scorpiac.* cap. 9, 10. *Opp. p. 526, seq.*

e) Putat CL. IOH. CASPAR. MERCKEN. in *Obseru. Critic. ad Passionem I. C. cap. IIII, p. 6 seq.*, Dominum Iesum, tum et ipsum, sensisse dolores in hac *nudatoris*, non aliter, ac si idem martyrium cum pueris sustinisset. Quia sacris in literis, nullum de eo vestigium extat, nos a problemate *intzouev*: quamuis certum sit hoc, misericordem esse Pontificem nostrum, et affici fratrum suorum calamitate. (*Hebr. II, 17.*) Potius, quum olim Deus Israelitis interdixerat, *ne boedulium, matris olera sugentem, mactarent, et coquerent*; quae lex prostat *Exod. XXIII, 19*, et *Deut. XIII, 21*: ita illud mandatum videtur Christum typice representasse, dolore non affligendum nec perendum, quousque

lacte genitricis aleretur. Expectanda erat matura aetas, qua sacrificium hilasticum, hircus, die expiationis mactaretur. MERCKENIO praeiuisse videtur *SEDLVVS, Carm. Pasch. l. II, vs. 171 seq.*

f) Sine *Herodum* historia, vt non pauci Euangelistarum loci, et Actuum Apostolicorum, intelligi nequeunt: nam quatuor huius nominis, nempe *Herodes Magnus, Herodes Antipas, Herodes Agrippa senior, et Agrippa minor*, in N. T. occurrunt: ita fons historiae *Herodum*, FLAV. IOSEPHVS, nec non ii, qui Idumaeam historiam, et genealogiam *Herodidum* exposuere, sunt adeundi. In his laudasse, summae venerationis causa, sufficere Magnif. *Lu-becensium Praetulem, in Appar. Hist. Crit. Antiqu. p. 14-19*, quo, de Herodis gente scriptores, tum et vitas horum quatuor, enarrauit

quam ex illis quae acciderant die *purificationis* in fano, audiverat famam increbrescere, Iesum puerum proclamatum esse a Simeone et Anna vate Messiam *g*); quo facto, Magos intellexerat fidem de eorum reditu, sibi ex composito datam, sefellisse: tum inter alios profligatae impietatis mores, furorem concipit, tyranno dignum, consilium cruentum et immane. Quum enim, quisnam, vbiue esset puer reconditus, quo nimirum solus interficeretur, nemo monstrare poterat: Herodes iste, vt, quod ei regnum paullo ante, vel praeter suam spem, communitum erat a Caesare Octauiō *h*); id igitur regnum, cui insidiabatur nemo, tamen vt tueri videretur, missis per vicos, per castella, satellitibus et spiculatoribus *i*), supplicio afficit

g) LUCAE II, 25 seq. et 36 f. Nos interim ordinem historiae eum sequimur, quem b. MARTIN. CHEMNITIVS, *Harmon. Euang. cap. X, p. 195-190 et 252* probabilem euiçit. Scilicet, dum Herodes expectat reditum Magorum, interea puer Iesus in templo sistitur: hinc, Simeonis et Annae vaticinio facto, rumor per urbem, per Iudaeam peruagatur, Messiam natum. Vnde sensit Herodes, se a Magis illulum; ac post ali-quod tempus misit interfectum pueros. Ita obuiam iri possent CHRISTI. NOLDIO, in *Historia Idumaea* (37.) p. 341. sq. neganti, Herodem fuisse inductum ad tantum facinus, Simeonis et Annae elogiis, sed sola Magorum frustratione. Lege tamen, quae idem vir doctus p. (62.) 344, pro ea assertententia, Magos demum post *purificationem* aduenisse

h) Herodes, Antonii partibus addi-

ctus, postquam is superatus erat a Caesare pugna Actiaca, Rhodum contendens, victorem, posito apud illum diademate, liberalissime alloquitur. Haec *negligente* quum Augusto perplacuisse, ipse restituit regi diadema, et eum in imperio confirmavit. Vid. FLAV. IOSEPHVS, *Antiqu. Iud. lib. XV, cap. 6, p. 758*

i) Auctor quidem ingeniosus differentiationis, sub b. ZELTNERO habitae, *cap. I, p. 10*, (eam infra vide, Not. n. adductam,) negat, infantes interemptos fuisse milite immisso, aut manu armata; potius contendens, per cuniculos, per dolos, vno verbo, *veneno*, id effectum. Picturam huius sententiae, omni, vt potuit, colore exornauit. Nobis videtur longe difficilius perpetrandum fuisse tale facinus, si clam debuisset. Quot matres non animaduertissent nefas, sibi que cum suis fuga confu-

afficit miserandum in modum omnes pueros, cum bimulos, tum infra bimatum, quotquot Bethlehemae, quotquot in toto coloniae territorio, in omnibus ciuitatibus, in finibus Bethlehemiticis, inueniebantur. Ista strages, qua inuentione nefanda, qua astutia et modo fuerit edita, scriptores, prae horrore feritatis, non commemorant. Solus Matthaeus ^{k)}, sed breuissimis quidem, historiam perstringit potius, quam describit. Non sic Orestes agitatus est furiarum taedis, nec tot Egeon strinxisse gladios fertur, quot diris agebatur istud Gorgonis nouum sinciput, quot mucrones figebat in corpuculis tenerrimorum, occisione eos occidens truci, nefarior Atreo. Crederes, a principe daemoniorum inditum fuscae aegidi Herodem, vt ad tantae conspectum belluae, famosissimi damnatorum, in lapides, inque saxa conuertantur. Per enim Dei atque hominum fidem! quatuordecim infantium milia ^{l)}, inter media tympana barbarorum, vociferationesque plus

uissent? quot vasmae astutiae, quot versipelles ad decipiendum doli, non excogitandi fuissent tyranno? Itaque, licet ex MATTHAEI verbis ἀποκτείνωσιν ἀνδράσ, misit et interfecit, non omnino perspicitur genus supplicii, tamen publicum fuisse satellitibus missis, id exinde est verisimile, quia haec verba, ἀποκτείνωσιν et ἀνδράσ, alibi de poenis publicis adhibentur. Nam Herodes Antipas ἀποκτείνωσιν uinxit Iohannem, MARC. VI, 17. Et Pharisaei ac Pontifices ἀπέκτανον, miserunt publicos ministros, qui Iesum comprehenderent, IOH. VII, 32. Similiter verbum ἀνδράσ ponitur de crucifixione Christi, LUCAE ACT. II, 23, X, 39; et de caede Iacobi, ACT. XII, 2; ἀνδράσ δὲ Ἰακώβου μαρ-

τυρίστου, sustulit autem Iacobum ferro
k) MATTH. II, 16, 17, 18

l) Nos quidem sic scripsimus, NOTIDIVM sequuti, in Historia Iudaea p. (37,) 341, laudantem ibi aliquod Missale Aethiopicum, quod hunc numerum sinit. Nec contentidimus cum vlllo, de veritate earum cifrarum. Nam alias in Sanctorum Catalogis augetur numerus, immane quantum! verbi causa, in illo PETRI DE NATALIBVS, (qui statim ad manus est,) Cap. X, fol. XVII A, scribitur: In qua persecutione centum quadraginta quattuor milia infantes interfecti esse creduntur; qui et in Apocalypsi, capitulo XIII describuntur. At enim vero, hunc numerum in loco Apocalypsoe, non esse

plus bacchantium militares dilaniari! quatuordecim millia puerorum proferri, et eorum undiquaque per cunas, per trivium, perque compita, hic ossa, illic artus, illic membra palpitare! Ecquid tandem excedere atrocitatem carnificum, ecquid rabiem cuncti generis posse, aut pestilentius exuere hominem, quam suo ipsius filio non pepercisse, sed quem ei coniux olim susceperat de tribu Iudae, eum una et ipsum, praeter reliquos trucidasse? Stupuit mundus crudelitatem, et credo sol, horrescens facinus, retrocessit; stupuit caput terrarum orbis, Caesar Octavius: *melius esse, Herodis porcum esse, quam filium m.* simulata superstitione indicat, non maciari porcum a Iudaeis

B

V

esse infantium istorum, inde patet, quia eadem occurrit summa cap. VIII, 4, de consignatis ex omni Israelitarum tribu. Meliori iure, cum BENED. ARETIO, *Comment. ad vitrumque b. l. p. 188 et 52*, dicitur numerus certus et finitus propterea adductus, quod omnes pii, numero certo apud Deum adscripti sunt, ita ut nullus lateat Deo Patri.

Nullusne omnino puer tum euaserit, in Bethlehemiae territorio, hanc crudelitatem: eam quis affirmare audeat quaestionem? Certe NICEPHORVS, *Hist. Eccl. lib. I, cap. 12, p. 49*, (nescimus tamen, quo auctore,) *Elisabetam*, scribit, cum infante Iohanne trans Iordanem fugisse, et fuisse abditam in spelunca montis, cum Herodes iussit interfici infantes in Bethlehem, et vicinia. Ex mente Herodis, *narras* (vt

MATTHAEVS ait,) debebant occidi

m) MACROBIUS, *Saturnal. lib. II, cap. 4, p. 398*, inter iocos Augusti refert: *Cum audisset, inter pueros, quos in Syria, Herodes, rex Iudaeorum, intra bimatium iussit interfici, filium quoque eius occisum, ait: Melius esse, Herodis porcum esse, quam filium.* Varie disputatum est de hoc loco MACROBII, inter doctos: Equis tandem is filius fuerit Herodis, inter pueros Iudaeos tum interfectus? CAES. BARONIUS, in *Annal. Eccles. lib. I, cap. 50, p. 96*, putat, eius mentionem a IOSEPHO praetermissam; tamen vere fuisse infantem, recens natum, tum ab Herode interentum. Sed hoc commentum merito confutat ISAAC. CASAVBONVS, *Exercit. II aduers. Baron. cap. 16, p. 51*. Acutius opinatur HVG. GROTIUS,

V QVVM videatur omnem superare fidem crudelitas haec, ille praecipuus rerum Iudaicarum scriptor, afferendis ceterum Herodeis flagitiis, iisque maximis, non parcus, huius tamen adeo immanis, adeo pessimi exempli facinoris, nequaquam meminit *n*). Nisi alia, qua magis inclinat animus, sub-

TIVS, *Annot. ad MATTH. II, 16*, nempe MACROBIUM duas historias in unam confudisse; alteram, de Bethlehemitarum infantium caede, alteram de caede Antipatri, a patre Herode interfecti. Ei tamen, nec ipsi, subscripsit PETR. DAN. HVETIVS, *Demonstr. Euang. Tom. II, Propos. 9, cap. 15, p. 711 f.*, qui Antipatrum quidem AMACROBIO, concedit, intelligi; negat autem, duas historias confusas. Potius ita instituit. Verba MACROBII, *filium Herodis occisum esse inter pueros*, non sic esse capienda, quasi filius ille vnus fuisset ex his bimulis; sed ita, vt, *quo tempore* trucidati fuerint infantes, *eodem etiam* hic Antipater morte affectus sit. Et ea admodum videntur plana. hinc ad verbum descripta ab OTTIO, *loco mox citando, p. 545 seq. conf. etiam NOLDIVM, Hist. Idum. (68.) p. 345.* Quodsi in Cod. MSC. quodam, pro *inter pueros* legeretur *practer pueros*; res confecta esset. Vix tamen opus est hoc auxilio, quum interpretatio HVETII (quem vide,) cum latina phrasi, ordine temporum, historia IOSEPHI, conuenit. Maior habetur difficultas in *Pseudo PHILO-*

NIS, si is tanti est, verbis, *Breviar. de Temporib. lib. II, p. 238 b: Itemque proprium filium, quem ex uxore eiusdem tribus (scil. Iudae.) susceperat, interfecit, quod dice-retur iam in lege promissus Christus natus.* Nam, et longe aliam causam IOSEPHVS profert, *Archaeol. Iud. lib. XVII, cap. 7, p. 847*; et, num Antipater uxore tribus Iudae enixus esset, tacet. Eum e *Doride* natum, ait *lib. XIII, cap. 12, §. 1, p. 719*, quam *ῥοδοῖκου θυγατρὸν*, in *τῆ Ἰδύς* vocat. Nec tribus meminit NOLD. *l. c. p. (91) 348*

n) FLAV. IOSEPHVS, crudelitatem et omnes calamitates, quibus Herodes M., rex a Romanis creatus, Iudaeos affecerat per septem et triginta annos, copiose descripsit *Ant. Iud. lib. XIII, cap. 14, 5, p. 728*, vsque ad *lib. XVII, c. 8, p. 849*; hoc tandem encomio finiens *pag. 848*, Herodem fuisse *ἄδικα ἀπὸν αἰς πάντας ἑταίους, καὶ ἀγαθὸν μὲν ἡρώων, καὶ ἁριστὸν δὲ τῆ δικαιοσύνης, ἵνα ἐν ὅσῳ χρόνῳ οὐκ ἐπὶ πάντων ἔδειν ὡς δούλων* nihil, quod hominem proderat, habuisse. Tamen maxime est mirandum, eum infanticidii huius, quo omnem rex cruce-

subest causa. Scilicet, facta interneccionis tantae mentione, historicus etiam Messiae, Iesu Christi, attingere legationem, pertinaci tamen opera a se premendam ^{o)}, coactus fuisset. Nec omnia vero praetermisit, nefarie a tyranno pessimeque sub hoc tempus gesta, quae huc pertinent. Cuius generis imprimis haec sunt: Simulabant tum Pharisei, Numine afflati praedicere, instare tempus, quo, Herode ac progenie eius imperio exutis, deferendum sit regnum ad Pheroram liberos, et nouum autem regem omnium rerum potestatem habiturum. hos ille nefastos oratores capitalibus grauibufque sup-

B 2

pli-

crudelitatem superauit, non meminisse. Nec igitur desuere, qui ipsam MATTHAEI fidem ex hoc silentio FLAVII in dubium vocarunt, confutati a FRID. SPANHEMIO, GVIL. MOUMMA, FRANC. MASIONO, et aliis: quibus, e nostris, praeter alios, iam accesserunt b. GVST. GEO. ZELTNERVS, diss. *qua Iosephi silentium Euangelicae historiae noxium non esse sistitur*, Cap. 1. et Venerandus Vir, CAR. GOTTLOB HOFMAN. *cur Iosephus caedem infantum Bethleh. tacuerit?* Excusare quidem IOSEPHVM aliquanto, componendo eius silentium locis parallelis, contendit IOH. BAPT. OTTIVS, in *Omissis a Iosepho*, Num. V. p. 540 seq. Sed omnes hi loci nihil probant. Nec vllam speciem prae se fert ille *Ant. Iud. XIII, 9, 4, p. 701*: *Ἡγορεῖσθαι δὲ ἐν τῇ (Ἡραυρῇ) τὴν ἐγγὺν καὶ αἱ μητέρες τῶν ἐπὶ Ἡρώδῃ πεποιημένων, - -*
Eius insuper iram accenderunt matres eorum, quos Herodes occi-

derat. Nam error in chronologia, super quadraginta annos, commissus. Haec acciderunt Herode adhuc Tetrarcha, nondum Rege. *Παυδοκτονω* autem, non diu ante Herodem extinctum, facta ^{o)} Odio aduersus Christum, et illius nomen, compulsus FLAVIVS, studiose praeterit in Archaeologia, et reliquis libris, omne id, quo nostri Seruatoris commemoratio attingenda fuisset. Nam subleata videtur fidei, et Christiani cuiusdam assumentum, quum *Arch. XX, 9, 1. p. 976* legitur lapidatus Iacobus ἀδελφὸς fuisset Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ. Spurium autem, religiosaque fraude supposititium, a me habetur pertritum illud, et ad rauium vsque inculcatum, *testimonium IOSEPHI de Christo*, obuium in *Archaeol. Iud. lib. XVIII, cap. 3, §. 3, p. 876*: operose quidem a CAROLO DAVBVZ, Prefbytero, libris duobus defensum. Hanc autem crambem, sexcenties

placis afficit p). Primores Synedrj magni, apud quos summa videbatur rerum auctoritas, speciosam et vanam comminiscens criminationem, interimit q); suffectis (vt traditur, sed incertis auctoribus r); diuinarum non gnaris institutionum, Prof-

ties recoctam, hodie recalcifacere velle, fastidio est. Esurientes ad-eant tomum II IOSEPHI, cura HAVERKAMPPI excusum

p) Vid. Arch. Iud. XV II, 2, §. 4, p. 831:

Φαρισαίου καλόντων, Εσκληθείς δυνάμο-
νοι μάλα αὐτίκῃ ἀντιπράσσειν. - - - Πρώ-
γωντων δὲ ἐπεπιστεύοντο ἐπιφοιτήσαι τῷ
Θεῷ, πρὸ λέγον, ὡς Ἡρώδης μὲν καταπαύ-
σας ἀρχῆς ὑπὸ Θεῷ ἐψηφισμένους, αὐτῷ
τε καὶ γένη τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τε Εὐ-
ειδέας οὗς τε ἐκείνην περιεχέοντες καὶ Φε-
ρώδην, κείσθης τε δι' αὐτοῖς. - -

Καὶ ὁ Εσκληθείς τῶν τε Φαρισαίων τὰς
καταστάτας ἀνακρίσας. - - - Ἦμεροὶ δὲ ὁ

Βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν, ὡς πατρὸς τε καὶ ἐδ-
εργήτης ὀνομασθέντος μένος τῶ ἐπιματωσα-

Ἰεροκίους προεβήσατο Εσκληθείς' Pbari-

faci, homines qui maxime regibus

aust sunt resistere. - - - Credebantur

future scire ex afflata diuino,

et fore praedicabant, et Herodes,

eiusque progenies, Dei decreto im-

perium amitterent, idque ad eam,

(Pherorae coniugem,) et ad Phe-

roram, eorumque liberos deserere-

zur. - - - Quare rex Pharisaeo-

rum nocentissimos interfecit. - - -

Fuit autem per eos elatus Bagoas,

(Eunuchus quidam,) quod dice-

bant eum Patrem Beneficumque

appellatum iri eius, qui ex eorum

praedictione creandus Rex esset:

habiturus enim eum Regem o-

mnium rerum potestatem. IOSEPHI mentem (vt et HAVERKAMPPIVS annotauit,) intelliget, qui considerabit, Phariseos im-
pia adulatione detorsisse in Re-
gem futurum, vaticinia, de Mes-
sia agentia; et in Bagoam Eunu-
chum, IESAIAE verba cap. LVI,
1-5, vbi Eunuchis nomen pro-
mittitur, liberis praestantius

q) IOSEPHVS, l. c. XIII, §. 4, p.
701 fin. Ὁ γὰρ Ἡρώδης, τὴν Εσκληθεί-
αν περιεχέων, πάντας ἀπέκτενε τὰς ἐν
τῷ Συνεδρίῳ, καὶ Τεταρτὸν αὐτῶν, Χω-
ρίε τῷ Σααίῳ. Quum tyrannus
pauas dicitur interfecisse, praeci-
pui, penes quos maxima tum
potestas erat, intelliguntur

r) Pseudo PHILO, Breviar. Tem-
por. lib. II, p. 238, (adiectus est
BEROSOET aliis, edit. Vitemb. An.
1500) sic habet: Anno vero XXX
principatus sui tyrannici, Zane-
drim ex domo David deleuit, et
Annaleum quendam atque Zane-
drim ex Profelytis suffecit, qui
nimium (legendum forte non ni-
mum, aut cum SELDENO l. c.
nimium) in Lege vivebantur eru-
diti. Ad hanc locum, quasi scri-
ptoris fide digni, sollicite respec-
xit CHEMNITIVS, Harm Eu-
ang. cap. XIII, p. 254, euincere
studens, Herodem eo tempore,
prae-

Profelytis, iisque, quo contemtor ipsa paucitate sit ordo, paucissimis. Aristobulo, nec non Hyrcano, Pontificibus Maximis, praeterea his qui de sanguine erant Hasmonaeorum supersites, iniicit manus spurcas ^{s)}; leges, ab humanitate omni alienas, fert. Meminerat saeuientis furor, se olim fisti in Synedrio, ob Iudaeos in Syria interfectos ^{t)}. Ne igitur plebis feditio, post factum e pueris factum, oppressus, ad iudicium raperetur, sub principium sceleris inauditi iudices portio- nibus intercepti, in alios aperte grassatur, reliquos strangulat

VI INEXPLICABILI autem, prope perdita, desperatione, inprimis matres puerorum, tum euulasse, et toruas, tanquam

B 3

praeter infantes, multos adhuc alios, et praecipue Assessores magni synedrii, interfecisse. Sed errat vir, immortalis ceterum gloriae. Nam primo, computationem instituit ex libro sublestae fidei. Deinde scribit, quasi hic *Pseudo PHILLO* illud factum diceret fuisse anno penultimo regni *Herodis*; id quod ex libri inspectione, quo annus *tricesimus sui principatus* adducitur, secus patet. Ergo si vel calculus impostoris curate haberet; tamen pateret, sex annos ante infanticidium Synedrium sublatum esse: nam *Herodes* regnum tenuit per annos XXXVII, ac *maiorumvltis*, sub finem eius regiminis, est facta. Sed hunc *Pseudo PHILONIS* locum sub examen vocauit *IOH. SELDENVS*, *de Synedr. Vet. Hebr. lib. II, cap. 15, §. 3, p. 609* ubi et contra *GROTIUM Annot. ad 2 Paralip. XXI, 4* monuit, in lo-

co *IOSEPHI* modo cit. per *maiorum* non intelligi totum Synedrium

^{s)} Interitum *Aristobuli*, *IOSEPHI l. c. lib. XV, 3, §. 3, p. 745*; illum *Hyrcani*, ex *Herodis* commentariis et aliunde enarrat *IDEM, eod. lib. cap. 6, §. 2, 3, p. 756 f.*; *Hasmonaeos* interemptos sigillatim recenset *NOLDIUS, Hist. Idumae. (32) p. 340*

^{t)} Historiam sistit idem *FLAVIUS, lib. XIII, cap. §. 4, p. 701*, quem vide: item *GVIL. SCHICKARDVS, Iure regio Hebraeor. cap. II, theor. 7. p. 151. fin. et seq.*, eo loco, quo de verberibus agit, Regi Hebraeo inflictis. Adde pluribus b. *IOH. BENED. CARPZOVIVM*, ad h. l. A quo et in margine sui exempli, (per multis Annotat. MSS. a se aucti,) laudatur *ISAACVS CASAVBONVS, Exercit. XIII, No. 5, p. 179, verb. Herodi dicta dies etc*

quam sensibus pertinaciter creptis, truci immugiuisse luctu, id vero ipsa atrocitatis insolentia contestatur. Diuus etiam scriptor, quanta piarum matrum lamentatio, quantus ibi questus fuerit exauditus, quum ipse non posset assequi oratione, potius grandi Ieremiae vatis *u)*, quam sua, vsus eloquentia, patheticam inde, et ad ciendos affectus comparatam, calamitatis descriptionem affert *x)*. Non solum enim voces cumulat

u) IEREMIAE XXXI, 15. Verba huius Vatis, cum loco MATTHAEI, conciliavit GVLIELM. SVRENHVSIVS, in Βίβλ. κριτικῆς, p. 192. Variationes utriusque hae sunt: 1) Pro כָּנִי תַמְרוֹרִים lamentatio, fletus amaritudinum, d. MATTHAEVS scripsit: θρήνος, κλαυθμός καὶ ὀδυρμός πατρῶς, lamentatio, questus et desperatio multa. 2) Propheta bis posuit כָּנִי עַל super filius. Scriptor N. T. saltem semel: τὴν αὐτῆς. 3) Ille singulari: כִּי אֵינִי quia non ipse est. Hic, numero plurium: ὅτι ἐν εἰσὶν, quia non sunt. Nec etiam Graecos Interpretes κατὰ πόδα sequutus est d. MATTHAEVS, ita reddentes: Φωνὴ ἐν Πατρὶ ἡρώσθη θρήνα, καὶ κλαυθμός, καὶ ὀδυρμός· Παρχὴ ἀποκλαυμένη ἐν ἡδέε παύσαται ἐπὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς, ὅτι ἐν εἰσὶν. Siue, ex editione V. C. IOH. IAC. BREITINGERI: Φωνὴ ἐν τῇ ἑσπέρῃ ἡρώσθη θρήνα, καὶ κλαυθμός, καὶ ὀδυρμός· Παρχὴ ἀποκλαυμένη ἐπὶ τῶν υἱῶν αὐτῆς, καὶ ἐν ἡδέε παρακληθήσεται (ἐπὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς,) ὅτι ἐν εἰσὶν

x) Quum MATTHAEVS repetitionem Hebraei contextus כָּנִי בְנֵי super filius, non et ipse iteret; inde colligit SVRENHVSIVS l. c. p. 193, cum sine affectuum vehementia hunc IEREMIAE locum adscripsisse. Adiecit, neque opus fuisse animi commotione, quod iam dudum cessauerit in animis matrum luctus pristinus. Sed nulla haec est causa. neque id nobis persuadet vir doctissimus. Nam alia adsunt indicia patheticae orationis. Nempe lacrimae Rahelis; vocabula cummulata, luctum exaggerantia; et adiectum ἐμφατικώτατος verbum ΠΟΛΥΣ, ne apud IEREMIAM quidem aut τὸς LXX expressum. Quod vltimum ipse SVRENHVSIVS agnoscit, quum interpretes Graecos hanc vocem valde emphaticam, a MATTHAEO adiectam, non habere, fateatur. Praeterea, sacri auctores Θεόβουτοι ἀπὸ τῶ πνεύματος ἁγίου, sentiebant interscribendum affectus, rebus de quibus exponebant proprios, siue illae res futurae, siue praeteritae

lat magni luctus, sed etiam tantam fragem existimans deplorari non posse satis *viuentium* lacrimis, conuocat matres ad fletum, diu *functas*, Rahelem in stemmate vltimam, adeo, vt *viuentium*, vt mortuarum audiri eiulatus, vt audiri vel apud Ramam potuisse, videatur

ΤΟΤΕ ΕΠΙΛΗΡΩΘΗ ΤΟ ΡΗΘΕΝ ΥΠΟ ΠΕΡΕΜΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ, ΛΕΓΟΝΤΟΣ ΦΩΝΗ ΕΝ ΡΑΜΑ ΗΚΟΥΣΘΗ, ΘΡΗΝΟΣ ΚΑΙ ΚΛΑΥΘΜΟΣ ΚΑΙ ΟΔΥΡΜΟΣ ΠΟΛΥΤΣ ΡΑΧΗΑ ΚΛΑΙΟΥΣΑ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΑΤΤΗΣ ΚΑΙ ΟΥΚ ΗΘΕΛΕ ΠΑΡΑΚΛΗΘΗΝΑΙ, ΟΤΙ ΟΥΚ ΕΙΣΙ

HOC dicto en omnia comprehenduntur, quae magnificam, quae sublimem orationem, tanto conuenientem luctui, decet. Emphatica, eaque selecta verba. Figurae, mouendis affectibus idoneae. Sententiae graues, et doctrina reconditior

VII INFELICIVM matrum vlulatus ac flebiles querelae exprimuntur quatuor vocabulis, non otiose illis, nec praeter necessitatem, arcessitis, sed delectis magna cum sapientia, et discrimine, vt videtur, ingeniorum habito. Primo enim, ΦΩΝΗ, indicat clamorem, aut sonum, aëris commotione editum, quo carissima puerorum *nomina*, a matribus repetita, in montibus Ramae reboant, in vallibus Bethlehemaë remugiunt: innuit grauem, et maximopere elatam vociferationem, instar tonitru. 1) Scilicet matres tenerae inclamant pueros inter-

itae erant. Vnde recte ait b. LUTHERVS; si quis prophetas inspiceret penitus, videret in singulis verbis caminos ignis, et vehementissimos ardores

2) Omiserunt interpretes vocabuli *φωνη* explicationem, sine dubio propterea, quod τὰς LXX sequuti, existimauerunt, id generale esse

substantiuum, a quo reliqui Genitui regerentur; vt *φωνη θεου*, *φωνη κλαυθου*, *φωνη οδυρου*. Sed, quia MATTHAEVS non in Genitiuis, sed in primo casu, apposuit tria vocabula, eo satis indicauit, etiam τὴν *φωνην* esse genus peculiare lamentationis. Igitur *φωνην* verto per *nomen*, quod *maxi-*
me

intererint sexcenties, si forte hi pueri, illud animae dimidium
 suae, reuincant. Quod si vident *conclamatum esse*, oritur
 ΘΡΗΝΟC, 2) lugubre ac moestum carmen, seu lamentatio
 fune-

me elata voce proclamatur. Haec
 notio nec profanis scriptoribus,
 nec sacris ignota est. Apud exte-
 ros, Φωνή, nomen esse, HOMER-
 VVS, *Iliad.* Γ, 161 est testis: -- Πρί-
 αμος δ' Ἐλένην ἐκάλειστο Φωνῆ. Pri-
 amus autem vocauit Helenam NO-
 MINE. Nec non HESIODVS, in
 "Eg. versf. 79: -- ἐν δ' ἄρα Φωνῆ ὄψ-
 ης ὄσων ἀκούει. sed NOMEN illi Im-
 posuit Deorum praece. (plura ad-
 scriptis GRAEVIUS, *Lect. Hesto-
 rici*, p. 13.) Et LVCIANVS, in
Toxar. p. 53: Τὴν Φωνὴν αἰσθόμενος
 ἀνέστη, vt NOMINE audito re-
 spondisset. Apud sacros autem
 scriptores locus est *AEL. XII, 14*,
 vbi Petro, fores pulsanti, ancilla,
 nomine eius audito, non aperit
 tamen prae laetitia: Καὶ ἐπιγέσασα
 (ait LVCAS,) τὴν Φωνὴν τοῦ Πέτρος,
 -- et audito NOMINE Petri. Nec
 aliter eum conuertit locus vir
 Graece doctissimus, IOH. AL-
 BERTI, in *Obseru.* S. p. 245. vt ut
 quaedam excipiat b. VVOLFIVS
 in *Cur.* p. 1173

Hebraica vox קול Kol apud
 IEREMIAM, per Φωνὴν h. l. ex-
 pressa, indicat 1) valde elatum
 sonum, vt tonitru. Ita קולות ton-
 nitrua dicuntur *Exod. XVIII, 16*:
 קולות וברקים יחד et fuerunt
 tonitrua ac fulgura. Conf. *Psal.*

XXVIII, 3. IEREM. X, 13. Vnde
 nonnulli *Bath Kol* (quamuis mi-
 nus recte,) pro voce habent, e
 tonitruo proveniente. 2) Notat re-
 sonantiam atque echo μιαιλόγον, si
 nouissima verba nominum re-
 mugunt ab incondito clamore

2) Notionem vocis ἄσπης AMMO-
 NIVS dedit, sub Ἐπιθήδιον. vna
 indicans, vt haec ab illa differt. Ἐ-
 πιθήδιον, ait, καὶ ὄσπης διαφέρεται.
 Ἐπιθήδιον μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐπὶ τῷ κήδεσσι
 ὄσπης δὲ, τὸ ἐν ἀλλή. Οὕτως Τρύφων.
 Ἀριστοῦλης δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ περὶ ποιη-
 τικῆς τοῦ ἀπαλίου. Φησὶ γὰρ ὄσπης δ'
 ἐστὶν ἀλλή τῆς συμφορῆς οἰκτιρῶν ἄσπης
 αὐτοῦ ἀκούων, αὐτὸν ἐγκωμιάζον τὸ τελευ-
 τήσαντος. Τινὲς μὲν ἐν καιρῷ πάντα ἄ-
 σπον ὄσπης. Οἱ δὲ διαφέρου ὄσπῶν τε
 καὶ Ἐπιθήδιον. Τῷ τὸν ὄσπῶν ἀδιδόσαι
 παρ' αὐτῆ τῆ συμφορῆς πρὸς τῆς ταφῆς,
 καὶ κατὰ τὸ ἐπιτάσιον χρόνον τῆς κηδεί-
 ας, ἀδόμενον ὑπὸ τῶν ἑταρῶν αἰδῶν, καὶ
 τῶν σὺν αὐταῖς. Τὸ δὲ Ἐπιθήδιον, ἔπαιον
 νότον τινὰ τῷ τελευτήσαντος μετὰ τινος
 κατὰ ἐχετῆσμά. Id est: EPICE-
 DIVM et THERNI inter se diffe-
 runt. Ἐπιθήδιον est id, quod lucius
 causa fit: ὄσπης est carmen fune-
 bre: ita TRYPHON. ARISTO-
 CLES autem RHODIVS, in lib.
 de re poet. contrarium statuit. Ait
 enim: ὄσπης est cantilena, propri-
 um nomen a casu habens; lamen-
 ratio.

funebri, qua inter medias lacrimas pleno feruntur ore in laudes, in effusa elogia grati infantis: mox oscula figunt abscissis partibus ^{a)}: partesque accurata sollicitudine componunt: tum lessum iterant. Iam aliarum matrum, ut sunt ingenia diuersa, ΚΑΥΤΟΜΟΣ auditur, nempe ingens comploratio et vlulatus, grauib intermixtus singultibus. Hae nudatum pectus et femora plangere, hae manus complodere, iam brachia iactitare, euellere crines, ac puluerem inspergere capiti, iam

C

rationem autem continet, cum laude defuncti. Quidam generatim omnia ἑθῆρας vocant. Alii autem dicunt, ἑθῆρας atque ἐπιπέδων inter se differre. Ὁ ἑθῆρας ἄδουδου, est, in luctu canere ante sepulturam, et post sepulturam, item anniuersario tempore; quod a famulabus et sociabus fiebat. Ἐπιπέδων autem laudem defuncti continebat, cum mediocri quadam lamentatione. Hebraeis olim non inuitati erant lesus, cuiusmodi קינות Kinosh seu lamentationes, quibus exornabant defuncti laudes; extremum ὑμνον et carmen funebre modulantes: vid. IUL. CAESAR. SCALIGER. Poëtic. lib. 1, cap. 50, p. 40. Hoc in IEREMIAE contextu, נהר lamentum, planctus ponitur. Id verbum est proprie quidem femininarum, mercede conductarum ad laudandum defunctum; cuiusmodi IEREM. VIII, 17 המקינות lamentatrices, et 2 Chron. XXXV, 25 השרות cantatrices, occurrunt. Tamen hoc loco de matribus, doloris simul

et planctus principibus, vsurpatur, laudantibus suos toto animo, non ob mercedem: quemadmodum Funerae faciunt. Nam erat etiam Romae discrimen, inter Praeficas et inter Funeras. Illae ostentabant dolorem, hae vere dolebant. Funerae sunt mulieres affines, propinquae, ad quas vere pertinet funus, ἑθῆρας seu lamentatio. Praeficas, tanquam extraneas, nihil casus demortui, nihil cura sollicitat. Lege SERVIVM ad Virgil. Aen. VIII, 486, p. m. 306: inprimis PAVLL. ARINGHVM, Rom. Subterr. Tom. I, cap. 18, §. 14, 15, p. 59

a) De hoc ritu antiquo vide BILHERRI dissert. (len. 1636) No. 23: adducto loco Genes. L, 1; item CHRYSOSTOMO, Homil. I de patient. Iobi: Os deosculantur, (ait CHRYSOST.) vltimo parentum osculo. Exinde, quum redderit puer animam, - - manus componunt, oculos claudunt, caput directe statuunt, pedes reducunt, lauant, sepulcro condunt. cet

XVIII

iam procumbere in terram, iam vestes scindere b). Denique ΟΔΥΡΜΟΣ ΠΟΛΥΣ, acerbus est, et longe amarulentus, prope desperatus, eiulatus, dum matres, ignota consolatione se afflicentes, inedia mortem persequuntur, totis noctibus ac diebus pertinaciter flent, exculceratasque mentes ad sanitatem reuocare non sinunt c). Iam illarum quidem vocum, secunda,

b) Multi apud Iudaeos tam insane, tam immoderate, mortuos eiulabant, ut clamore et ululatu templum, plateas, domus implerent omnes. IVDITH. VII, 18. 3 Maccab. 1, 23, 25. III, 2. AMOS. V, 16 (vbi vociferabantur in foris, in vicis, וַיִּבְרַח אֶבֶב אֶבֶב! vae vae!) MARC. V, 28. Alii, nuda brachia gladiis impeteret, vulneribus cruentare, genas dilanare, cet.: de quo vide ARINGHVM l. c. b. MARTIN. GEIER, de luctu Hebraeor. et S. Vener. IOH. GOTTL. CARPZOVIVM, Appar. Antiqu. VI, 5 de sepultura, p. 648 seq. Maleferiatum hunc morem, a τοῖς ἔθνεσιν Philistaeis et Moabitis, sumtum, Deus non semel, et si frustra, interdixerat, Levit. XVIII, 28. Deut. XIII, 1

Ad hos eiulandi ritus respicitur voce κλαυθμός. Id quod etymon, a κλαίειν, eiulare, verberare, frangere ductum, indicat: siquidem ARISTOPHANES ait κλαίειν τὰς κεφαλὰς, lamentari caput, i. e. tundere, incidere se, pectus percutere, femora plangere, cet. Eum κλαυθμόν describit LUCIANVS, lib. de luctu, Opp. T. 2. p.

303 (ed. Graec.): Οἰμωγαὶ δὲ ἐπὶ πένθει, καὶ κωλύει γυναικῶν καὶ πατρῶν πένθων δάκρυα, καὶ εἶνευ τυπόμενα, καὶ σπυγματωμένη κέφαλα, καὶ συνισόμενα παρακαταί. Καὶ ποὶ δὲ ἐσθλῆς καταδύρησιν, καὶ νέμει ἐπὶ τῇ κερῶν ἡ πάσασται. Καὶ εἰ ζωτρες οὐκ ἔσονται τῷ κερῶν. Οἱ μὲν γὰρ χυμὰ κλάου δάκρυα πολλὰς, καὶ τὰς κεφαλὰς ἀφύπτου πρὸς τὸ ἔδαφος. Ὁ δὲ - - His accedunt stetus et eiulatus mulierum et omnium lacrimae, pectorum planctus, comae dilaniatio, genarum cruentatio. Alii vestem discerpunt, et pulverem capiti inspergunt. Immo viventes miserabiliores sunt mortuis. Nam illi humi voluntur saepissime, et capita allidunt solo. Mortuus autem - -

c) Videtur ὁ ὀδυμὴς referre notionem, duobus IEREMIAE verbis כְּבִי תַמְרוֹרִים stetus amaritudinum expressam; nam Graecum κλαυθμός est significantius, quam ut voce כְּבִי exhauriatur. Vtrumque vero Hebraeum simul, notionem ὀδυμὴς filit: praesertim si ὀδυμὴς (ut quidam volunt,) ab ὀδύνῃ, dolore parturientium, elcenderet. CEBES, in Tab. §. 11, p. 39 ὀδυμὸν coniungit cum ὀδυμὴς despera-

cunda, *Θένος καί*, quamvis in Manuscriptis nonnullis, tum
 versionibus, ac locis Patrum, minus recte, desideratur; ea
 tamen, non solum in Alexandrino, et aliis vetustis Codicibus,
 d) sed etiam in Septuaginta Interpretibus, quin ipso Ieremiae
 Hebraico contextu, legitur

C 2

VIII

spiratione, vnam, alterius foro-
 rem dicens. Ἡ δὲ τὴν κεφαλὴν, ait,
 ἐν τοῖς γόμοισιν ἔχευα, Ἰσραὴλ. Ἡ δὲ τοῖς
 τεύχεσιν ἔδωκεν ἑαυτῆς, Ὀδύνη. Ὁ δ'
 ἄλλος ἔτος ὁ παρεστημένος ἀνταῖς, δυσσε-
 δῆς τις καὶ λεπτός, καὶ γυμνός, καὶ
 κραιπνός (Edit. μετά) ταῦτά τις ἐκούει
 αὐτοῦ, κισσῶν, καὶ λεπτῆ, τίς ἐστίν;
 Ὁ μὲν Ὀδομὸς κελύπτει, ἔσθ' ἢ δὲ
 ἀδελφὴ αὐτοῦ, Ἄδουλα. Quae caput
 intra genua tenet, Ἰσραὴλ tristitia
 dicitur. Quae crines euellit, ἄδου-
 λην, ingens dolor. Alter ille, his
 adsians, teter, macilentus, mu-
 dus: et praeter hunc alia, ei pla-
 ne similis, tetra et macilenta: qui-
 nam sunt? Iste, inquit, ἰδομὸς la-
 mentabilis eiulatus vocatur; haec
 vero, eius soror, ἄδουλα, despera-
 tio. Sic apud AELIANVM, Var.
 Hist. VII, 3, familiares Arisippi
 dicuntur ἰδομῶδες ἑσπέρτουα. quod
 recte VULTEIUS vertit: vehe-
 menti et acervo luctu se ipsos con-
 ficere. Eiusmodi amarus et ani-
 mum arrodens fletus, ille Petri
 erat. Is ἰδομῶδες ΠΗΡΩΣ, amarulen-
 te plorabat, ita ut, nisi misericor-
 diae Salvatoris sui fidisset, despe-
 ratio insequi potuisset

d) Desunt voces *Θένος καί*, in Codd.
 Barberiniano, Cyprio, et aliquo

Colbertino: in Versionibus Aethiop.
 Arab. Coptic. Vulgata: nec non
 apud Persam ac Syrum, forsitan
 ex inopia synonymorum. His
 addit IOH. MILLIUS Hierony-
 mum et Iustin. Martyrem; errans
 ceterum in eo, quod existimat, e-
 as voces Hebraico conformiter o-
 mitteri: notatus ob id a DANIEL.
 VVHITBY, Exam. Var. Lect. N.
 T. Milliani, p. 36, ac b. VVOLFIO
 in Curs. Seruant enim omnino
 optimi Codd., atque, ἀνταῖς do-
 cente, etiam CODEX Summe Vene-
 nerab. Viri, IOH. GOTTL. CARR-
 ZOVII: quem manuscriptum,
 magnifico dono acceptum, huius
 commentationis auctor vt κερμή-
 λιον custodio, laudo hic animi
 grati ac longe pietissimi caus-
 fa. Neque probat defectum hunc
 BENGELIUS, in Appar. Crit. p.
 4545; apud quem, vi et in K-
 VSTERIANA, alias lectiones Varian-
 tes Commatis 17 et 18 deprehendes.
 Add. IOH. SAVBERTI Varias
 Lectiones Text. Gr. Euang. S.
 Matth. (quibus nemo horum vi-
 rorum est vñs,) p. 68, et 266
 Adiciam Versionem Neo-
 Graecam MAXIMI Callinopolitae
 quum is emphatice transulerit
 comma

VIII MAGNAM imprimis habet vim affectuum excitandorum, quod praeter matres, tum superfites, etiam aliis, dum conditis, e) ac si et illis maneret sensus, complo ratio, et solatii tribuitur impotentia. Harum agmen ducit, et, praeficae instar, reliquis modum praebet plangendi, venusta Rahel, Labanis filia, cupita Israelis coniux. Nec vna est causa, quare potius Rahelis, quam alius vetustarum matronae, pietas, haec iusta soluat. Erat enim haec mater, amantissima liberorum, quos olim prope quotidiano conuicio efflagitauerat. f) Haec Beniaminem enixa, moriebatur in eo partu; et iam animam agens, filium nominari iubebat *natum gemitus g*). Haec Bethlehemae in Ephrata, vbi contigit puerorum strages, sepulta iacet h): ac super eius monumento, a Iacobo sibi dedi-

corrima 18: Φωνὴ ἀκούθη εἰς τὴν Ραῦμᾶ, πόλις θρήνοι, καὶ πολλὰ κλάματα, καὶ πολλοὶ ἀναστεναγμοὶ, ἐπεὶ ἐβλάσεν ἡ Ραχὴλ τὰ παιδιότης καὶ δὲν ἤθελε νὰ παρηγορηθῆ, διατι δὲν ἔπαιε πλέον.

e) Verba, φωνὴ ἐν Ραῦμᾶ ἠκούθη, θρήνοι, κ. ἔδωγ. π. refero ad viuentium; Ραχὴλ κλάσσει τὰ τέκνα αὐτῆς, ad defunctorum lamentationes

f) Genes. XXX, 1. 2

g) Genes. XXXV, 18. Peramarum erat, quod, quae liberos olim efflagitauerat, donata iam pueris, in partu decedit; quod, quae solatium expectarat a filiis natis, iam animam agens, infantulum בֶּן בִּן *ben Oni*, i. e. *filium luctus mei*, vocat. Id nomen, non boni ominis, pater inflexo sono, mutauit in בֶּן יָמִין *ben iamin*, quasi *filium dextrae meae*: quod BHILO, in lib. *de Nom. Mutat.* p.

1059 B, conuertit per οὖν ἡμεῶν, *filium dierum*, i. e. *fulgoris ac gaudii, quod luctum (ἔδωγ) excipit*. Melius id aliquanto, IOSEPHO, nomini *Beniamin* significationem tribuente, quae ad *Benonin* pertinet. Βενιαμὴν ἐκάλεισε (ait Arch. Iud. I, 21, 3, p. 59) διὰ τὴν ἐπ' αὐτῆ γενουμένην ὀδύνην τῆ μητρὸς. *Beniaminem vocauit, ob matris ex eo dolorem*

h) Rahelem, in agro Ephrataeo sepultam esse, leges Genes. XXXV, 19, et apud IOSEPHVM l. c.; monumentum Rahelis denuo adducentem lib. VI, 4, 2, p. 319. Add. IOH. NICOLAI *de Sepulcr. Hebr. lib. III*, p. 392. et PAUL. ARINGHVM, *Romae Subterr. T. I*, l. 2, §. 5, p. 6. Cur autem sola in gentilitio sepulcro, quod Hebronis erat, (Genes. XXIII,) illata non fuerit, id ANDR. RIVETVS dabit, *Exercit. 143 in Genes. p. 704. 705.*
Cete-

dedicato, eiulatus iste attollebatur. Haec apud Iudaeos, tanquam basis et Israelitarum fundamentum, laudabatur: quin omni a tribu, velut communis Hebraeorum mater, anteponebatur ipsi Leae *i*). Haec, in sollemni formula matrimonii contrahendi, dum Seniores gentis bene precabantur nubentibus, praeferebatur *k*). Vt alias forte causas taceam *l*). Eius-

C 3

modi

Ceterum *Ephrata*, nomen et vrbis et regionis, videtur esse. Antiquis Iacobi temporibus, *Ephrata* dicebatur vrbis, quae postea *Bethlehema*. אפרתה היא בית לחם *Ephrata*, haec est *Bethlehema*. Postea totius regionis, *Bethlehemam* circumiacentis, nomen factum. Ita MICHAELAE V, 2, אפרתה בית לחם *Bethlehema Ephratae* non aliter nominatur, quam v. c. *Lipsia Misniae*

2) Adscribenda sunt (vt veritas constet his dictis), R. SALOMONIS IARCHI, et R. ABEN ESRAE, eorum ex *Commentariis in RVTHAE locum mox cit.*, verba. Ille quidem sic ait: אעפ שהיו משבט ומבני לאה מורי הם ערל רחל שהיתה עיקרה של בית והקרימו רחל ללאה:

Etiam si fuerunt ex tribu Iudae, adeoque posteri Leae, celebrant tamen RAHELEM, eo, quod fuerit basis et fundamentum domus, atque praeponunt Rabelem Leae.

Alter vero, R. ABEN ESRA: הקרים כרחל בעבור שהיתה אשת יעקב בתחלת מהשבתו: Anteponit (*Scriptura S.*) RAHE-

LEM, propterea, quod fuit vxor Iacobi in principio cogitationum; (i. e. quod Iacobus eam primo desideravit uxorem.) Hinc difficultates tolluntur interpretum, copiose disceptantium, qui tandem, quum *Bethlehemitae* sint *Leae* posterii, tamen *Rabel* nominetur? Ipsi Iudaei a domesticis confutantur scriptoribus, si MATTHAEVM, quasi abutentem IEREMIAE verbis, hinc fraudis arguunt. Lege RICH. KIDDERI *Demonstrat. Messiae*, P. II, p. 208, et IAC. GOVSETI *Consuat. libri Chisuck Emuna*, p. 209. Rabinorum loca petii a b. Auo, I. B. CARPZOVIO, *Comment. in lib. Ruth.* p. 210

k) Sollemnis formula occurrit RVTHAE III, II: FAXIT. IEHOVA MULIEREM. QVAE. DOMVM. TVAM. VENIT. RAHELIS. ATQVE. LEAE. SIMILEM. QVAE. ISRAELIS. DOMVM. SVBOLE. INSTRVXRVNT. Hebraeos praecari sole re nubentibus, harum fororum felicitatem, testatur GEO. FABRICIVS, *Hist. Sacr. lib. I. fn. p. 25*. Immo hodie esse vitatam hanc:

modi vero profopopoeia et fictio personae, cum apud poetas, tum oratores usitata, grandem reddit orationem, movendosque ad affectus est peridonea. Refertur, non vna ex parte, ad felicem audaciam in sententiis proferendis *m*), siquidem homines quod efficere non possunt, id ut mortui faciant, fingitur;

hanc formulam, HVG. GROTI-
vs ait ad *b. l*

- 1) Silentio tamen non omittendae sunt hae causae: 1.) Rehabeami aetate, quum decem tribus secesserant secessionem, unum constituerant regnum reliquae duae, *Judae*, et *Beniaminis*. Quum itaque *matres regni Iudaici*, praefertim *Berthebemiticae*, deplorantes erant inducendae; hae non a *Lea*, sed *Rabele*, praecipua matre regni *Iudaici*, nominantur. Non aliter, ac si regnum Israelis vocatur *Ephraim*, a nepote *Rahelis*. IEREM. XXXI, 18, 20. II.) Post reditum e *Babylonia*, promiscue habitabant *Beniamitae*, *Judaei*, et reliqui *Israelitae*. (vid. NEHEMIAE XI, 3. 4. 7. 20 f.) Ipse Iosephus ac Maria, quamvis de tribu *Judae*, Nazaretham tamen in agro *Galileae* incolebant. Ergo inter infantes, ab *Herode* trucidatos, nemo dubitat cum *HIERONYMO*, multos fuisse *Rabellis* e posteris; nec igitur *MATTHAEVM* ac *IEREMIAM* dixisse perperam, quod suos in posteris natos deploret *Rabel*
- m) Non dissimili profopopoeia, *Catonem* atque *Scipionem* lamen-

tantes inducit *LVCANVS*, *Pharsal* lib. VI, vers. 788. f

Deplorat *Libycis* perituram *SCIPIO* terris

Insausam subolem. maior *Karthagini* hostis,

Non seruituri moeret *CATO* fata nepotis

Similiter *IOH. BAPTISTA MARRINO*, in poemate, *le Strage degli Innocenti*, quod *BROCKESIO* pulchris expressum *Theoticis*, debemus; is lib. III, no 16 fingit lapides, camaras, imagines, statuas cruore conpersas, flere, et diffuere lamentis ac lacrimis super hac *tragedia*. IDEM, lib. II, no. 68, 69 seq., *Rahelem* sifit lacrimantem emphaticis verbis. Quum autem dicit *Pontificius*, Sanctam *Rahelem* ad tribunal *Dei* procedere, suppliciterque intercedere pro infantibus. id vero et ipsum est fictio. Ceterum, quod *Raheli*, dudum functae, lamentatio tribuitur, illud, si apud profanos poneretur, pertineret ad *ἐπιπέλοιο* *πεί* *τῆς* *νοῦας*, *felicem in sententiis proferendis audaciam*, a *LONGINO* inter fontes sublimitatis relatum

Sed plures figurae internosci possunt

gitur; quo ipso magnitudo calamitatis augetur. Quod autem feminae tribuitur eiulatus, id propterea fit, quia sexus mulieris in strage liberorum, quos cum dolore in lucem edidit, etiam maxime commouetur. Et quum plerumque mulieres grauius concitentur, et in omnibus affectibus modum excedant, ita etiam Rahelis mores et ingenium pulchre describitur, quasi insolabiliter natos deploret suos. Id de principio vulneris inflicti multi intelligunt, quod dicunt, nullam mulierem adeo imbecillo animo esse, quae non, liberis amissis, aliquando modum lugendi faciat

VIII HÆC sententia maiorem veri speciem prae se fert, ea, quam presbyter, Stridonensis, et alii qui hunc Patrem sequuntur, adoptarunt. Illi Rahelem, non pro muliere, sed loco, hic esse positam putant, id est, pro Bethlehema, in qua Rachel sit condita, nec non pro omnibus pagis finitimis. Dicunt, ab hospitio corporis, esse loco inditum *sepultae nomen* v: tamen, idoneo teste id non probant. Meliori acumine intelligi possent feminae Beniamitides, a Rahele, Beniaminis

possunt in MATTHAEI verbis.

1.) Exclamatio. Haec continetur in vocum, lamentationem exprimentium, natura. 2.) Concisae et perbreues positiones. Vt: *Φωνή κλάου*. Et, *Οἱ πόνοι καὶ κλάουτός καὶ ὀδυροῦς*. Et: *Ραχὴλ κλάουσα* vbi, copula abiecta, v. c. *Ραχὴλ ΓΑΡ κλάουσα*, aut, *ΠΛΗΝ Ραχὴλ κλάουσα*, quae eneruasset orationem, participium ponitur. Porro: *ἐν ἔδει* *κατακλιθῆναι*. Tandem: *ἐν ἔδει*. 3.) Si HOMBERGIVM ZV VACH audis, etiam Hyperbaton adest, nec verba *ἐν ἔδει* continuanda sunt cum proximo *κατακλιθῆναι*, sed cum *κλάου*, hoc sensu: Ra-

hel deplorat filios, quod non sunt, nec consolationem admittere vult. At tu b. VOLFFIVM lege in *Cur. p. 42*, quae contra monet

2.) Vide HIERONYMI *Comm. in Matth. lib. I, Opp. tom. III, p. 11*: De Rachel, (ait) *natus est Beniamin, in cuius tribu non est Bethlehem. Quæritur ergo, quomodo Rachel filios Iudae, i. Bethlehem, quasi suos pleret? Respondebimus breuiter: Quia sepulta sit iuxta Bethlehem in Ephrata, et ex materno corpusculi hospitio matris nomen acceperit. Eum sequuntur* DESID. ERASMVVS, FRANC. VATABLVS, NIC. ZEGERVVS, IOH.

minis matre, prognatae; nisi, cum aliis, Rahel pro *Rabelidibus*, ac matribus Israëliticis dicitur, vti Ephraimitis, vel Dauides pro eius posteris ϕ : Nihilominus tamen grauiori mouetur animus perturbatione, si dicitur Rahel, dudum mortua, praecire modum lugendi reliquis feminis, itidem functis, ita vt vituarum, vt mortuarum eiulatu aura remugiat, tantusque omnium excitetur clamor, tanta vociferatio, quae a Bethlehema, vsque ad urbem Beniaminicae tribus, Ramam, ρ) per tot parasangas, torque stadia, perfonet

IOH. DRVSIVS in *Bibliis Criticis*. nec non VALENT. SCHINDLER in *Pentaglot.* voce רַחֵל: *Totus tractus, seu tota vicinia Bethlehemitica, appellata fuit Rahel, Bethlehem et ager adiacens. Recte igitur dictum Ieremiae ad infanticidium Herodis Bethlehemiticum accommodat Matthaeus, II, vers. 17*

Tandem ISEBR. EILH. HARENROTH, in *Bibl. Bremens. class. 5. p. 1095 sq.* autumat, per *Rachelem* intelligi urbem tribui Iudae assignatam, cuius mentio fit SAM. XXX, 29. Sed errat. Nam ibi non רַחֵל sed רַכֵּל, non *Rahel* sed *Rachal*, per ρ *ch* non η *hb* scribitur. Obiter moneo, quia non accurate scribitur *Rachel*, Latini autem duplex *h* non ponunt; propterea me semper *Rahel* scripsisse. Scimus, et hanc veniam petimusque, damusque vicissim. Nam, quod η apud Graecos exponitur per ρ , et proinde scribitur ρ *αχλὺ*, *Rachel*; id

ob defectum alius literae fit

ϕ) Conf. SEB. CASTELLIONEM, et HVGON. GROT. in *Annot. ad Ierem. l. mox cit.* Is modus loquendi haut. est infrequens apud Hebraeos: *Iacobus* pro *Israëlitis* dicitur. Apud Latinos etiam extat: *Romulus* pro *Romanis* ponitur

De alia ratione, vti haec difficultas, (quae videtur,) tolli queat, vid. FRID. SPANHEMIVM *Dub. Euangel. No. 40-84, P. I*

ρ) *Rama*, ciuitas, in medio tribus Beniaminicae sita, tertio ab Hierosolymis lapide, quinto a Bethlehema, distat. Teste celebri doctore, RAMBAN, ad *libr. Genes. XXXI, 16*, distita est ad quatuor parasangas a Bethlehema; eiusque fit mentio apud IOSVAM XVIII, 25, *Judic. XVIII, 12. 13.* et IEREM. XXXX, 1. Hebraea vox רַמָּה *excellsum*, altum notat. Et quia nomina propria locorum, in scriptura Hebraica, literas non admittunt maiusculas; propterea ple-

X QVVM autem Matthaeus refert, impleta esse Ieremiae
 a) praedicta tum, quum Bethlehemae infantes crudeliter oc-
 ciderentur, hinc variorum diuersae, super eo Vatis loco, in-
 terpretationes enatae sunt. Quem alii, ad clades, Iudaeis ab
 Assyriis illatas r); alii, ad Hebraeorum relegationem in Assy-
 riam; quidam, ad singularem, quae non extet in foedere
 antiquo, historiam, retulerunt: denique alii simpliciter, nisi
 puerorum de strage, Bethlehemae ab Herode facta, alia o-
 mnino de nulla, oraculum intellexerunt s). Sed ista autem

D

omnia,

plerique scriptores Hebraei cum
Paraphrasia Chaldaea, itemque
 aliquot Christiani, (vt HIERO-
 NYMVS l. c., *Vulgatus*, ipse b.
 LVTHERVS, SCHINDLERVS,
 voc. רוּם p. 173, et alii,) vocem
 רמה in loco IEREMIAE XXXI,
 15, exposuerunt in genere femini-
 no, ac si scriptum esset כנכעה
 הרמה, vel כנכעה רמה in ex-
 celsa colle; ita, vt Rahelis vox
 non tantum per valles, sed vsque
 ad colles personerit excelsos.
 Quo sensu hanc phrasin נור' וְמִגְ-
 עֵלָיו sumendam esse, GVL. SV-
 RENHVSIVS putat, in *Bibl. Kurt-*
אלל. p. 194. At enim vero, quia
 MATTHAEVS proprium He-
 braeum nomen רמה retinuit, eo
 ipso docuit, illud non appellati-
 ue; sed proprie pro ciuitate su-
 mendum: adeo, vt certus pro in-
 certo ponatur terminus, ac que-
 sus longe lateque auditus esse in-
 dicetur

q) IEREMIAE XXXI, 15

r) De quibus exponitur 2 Reg. XVI

et seq., item 1 Chron. V

s) Vid. SVRENHVSIVS, *Bibl. Kurt-*
אלל. p. 190 f. et SEE. SCHMID;
Comment. in Ierem. l. c. p. 180. Vter-
 que doctiss. vir, post laudatas quo-
 rundam interpretum sententias,
 eo acquiescit: IEREMIAM non a-
 lia de clade, quam de hac *אשדוד-*
וּיָג, ad literam agere. Iis praei-
 uit FRANCISC. IVNIVS, *Sa-*
criis Parallel. lib. I, p. 24, laudatus
 a IOH. PISCATORE, in *Comm.*
ad Matth. loc.

Peculiaris est coniectura Chal-
 daei, exponentis locum de Iu-
 daeis plorantibus, quum IERE-
 MIAS a *Nebusar Adane* dimitte-
 retur. Satis ea quidem inepta! R.
 DAV. KIMCHI, et R. ABAR-
 BANEL, omnia tropice, de que-
 rela super decem tribubus, su-
 munt, quod in tam diuturno ex-
 filio illae permanserant. Alii Iu-
 daei ad allegorias delabuntur.
 NIC. DE LYRA, *Postill. ad b. l.*
 obiter adicit, prophetam non-
 nulla afferre, ad natalitia Christi
 pertinentia

Qui

omnia, cum a contextu, tum literali (qui vocatur,) verborum sensu, delirant. Locus enim Ieremiae, de Iudaeis extorribus, de Israelitis in Babyloniam relegatis, manifesto agit. Hi quum non mouebantur comminationibus, et mox captiui abducebantur; Vates, Raheli dudum conditae, lamentabilem dat vocem acerbae complorationis, qua ita suos adploret natos, vt consolationem de eis respuat, praesertim tum, quum post decem tribus Iacobeas, ipsi adeo Benjamin atque Iuda in exilium Babylonium missi essent ¹). Illum questum auditum esse apud Ramam, Ieremias propterea ait, quia ipse postea tenebatur manicis constrictus Ramae ²), vbi grauis sine dubio luctus, et maxime amarulentus fletus exsurgebat. Atque haec

Qui de singulari calamitate, nuspian descripta, IEREMIAM accipiunt, hi valde errant. Cur fingendae sunt clades, quae num acciderint olim, ignorantur? Cur autem ignorantur, si clare extant in sacris literis

GVIL. VVHISTONVM adhuc commemorat b. VVOLFF. in *Cur.* p. 43. Is, suo more, h. e. temere, in *Concionib. Anglic.* quas de impletione prophetiarum *Script. S.* habuit, pag. 55 negat, vllum hic esse vaticinium, aut impletionem, sed phrasin tantum IEREMIAE poetiam hic afferri, tanquam huic negotio accommodatam. Eum vero, quod satis est, confutauit Anonymus Anglus, in *Remarks of some Books*, p. 72

¹) Ita sentit b. MART. CHEMNI-TIVS, *Harm. Euang. cap. 13, p. 254 fin.*, accurate a se inuicem distinguens, praedictionem propriam ac proximam, a remotio-

ri et typica. *Illae*, ad exilium Babylonium; *haec*, ad *quidam* Herodis, sub auspiciis N. T. erumpentem, tendit. Nam integrum IEREMIAE caput describitur in duas partes. *Alterae* pars (a *versu 1-21.*) de liberandis agit captiuis; simul respicitur per singula commata, ad beneficia Messiae tempore N. T. *Alterae*, (a *vers. 22-fin.*) exponit de gaudio et ouatione super natalitibus Messiae, noui foederis sponforis, qui congregabit extorres ad N. T. ecclesiam, ciuitatis Dei s. Hierosolymae instauratione repraesentatam. Lege auream expositionem *Anonymi Biblior. Vinariens. Glosfatoris*

²) IEREM. XXXX, 1, 2, vbi clare dicitur, Deum praedixisse mala *istum locum*, et, vt praedixerat, intulisse. *Iste locus*, haec ipsa est *Rama*, (non exclusis quidem Hierosolymis,) de qua paullo an-

haec est vera et historica loci sententia. Sed, praeter eum sensum literalem, ex se vnum, non solum accommodare possumus effectum hoc, ad omnes calamitates, martyras, et luctum ecclesiae x); sed etiam, ex mente Spiritus Sancti, omnino respicitur ad Bethlehemiticam stragem. Quemadmodum enim generatim est certum, praecipua atque illustriora veteris testamenti fata, pro admiranda illa Dei sapientia, collineare ad tempora novae administrationis; inprimisque res populi Israelitici gestas, imaginem et exempla esse eorum, quae in futuro Christianae civitatis coetu acciderunt y); ita pariter haec Israelis in Babyloniam relegatio, calamitasque sub principium ibi perpetua, idea fuit Herodeae truculentiae, sub auspiciis novi foederis formidatae. Atque hoc eo manifestius est indicium, quo id luculentius cum Matthaei e testimonio perspicitur, tum ex integro Ieremiae capite, in quo, partim de eripiendis e calamitate omnis generis captivis, partim de egregiis novi testamenti beneficiis, simul exponitur. De quibus ipsi adeo Iudaei Kabbalistsae z) nonnulla disserunt

D 2

per

te IEREMIAS, XXXI, 5: *Audietur apud RAMAM lamentabilis vox Rabelis, suos natos deplorantis*

- x) CHEMNITIVS, *loc. cit.* p. 255
 y) Id confirmat sua auctoritate *Apologet. A. Conf. Art. III de Iustific.* p. 142: *Et res gestae in populo Israel sunt exempla eorum, quae in ecclesia futura fuerunt.* Adde CAMP. VITRINGA, *Obs. Sacr.* VI, 20, p. 481. STEPH. GAVSENVUM, *de rat. stud. theol.* p. 142. Auctorem libri, *Regles pour l'Intelligence des saintes Ecritures*, Reg. V, p. 83 seq. et alios

z) Est locus in Kabbalistico libro

Sohar, *Exod. fol. 3, col 12*, (edit. Lublinensis,) quem inde descriptum debeo humanitati Maxime Venerandi Viri, et collegae coniunctissimi, D. ANTON. IVLII VON DER HARDT. In hoc loco, Messias rex, enarratur prodire e צפר קן *nido avis*, id est, (secundum placita Kabbalistarum,) e regno de horto Eden, atque in Galilaea apparere. Post alia atque alia, quae illo in horto facta erant, enarrata, idem Messias etiam *Rabelem* vidisse, et quidem infolabiliter, *lacrimantem* dicitur. En ipsa, vult longinqua, verba: עאל בתורה אתר זקוף עינור

per ambages, quum fletum Rahelis auditum esse a Messia in horto Eden, ipsamque vel ploratu eius ad solatium tentatam, perhibent

XI HAEC interpretatio purus vt aquae manat fons, reliquis e contrario non parum turbulente fluentibus. Nam aliorum quaedam sententiae ad temporis rationem offendunt *a*); aliorum, ad incertas tendunt historias, et prope fabulosas *b*); eorum denique coniecturae, qui de sola puerorum strage, Bethlehemam infestante, exponunt, ingeniosa sedulitate

והזי אבן ועאלין בחרבן אדרא
 ער רחמי לרחל דמעה
 באנפיה וק"ב מנחם לה
 ולא צביאת לקבלה תנחומין
 כ"ד מענה הנחם על בניה:
 כ"ד משיח ארים קליה ובכי
 ואזרעו כל גנתא ערן וכל
 אינן צריקין רחמן גען
 ובכו זמנא תניינא:
 Id est: *Ingressus est* (Messias) *hunc locum,*
 (qui dicebatur Nidus Avis in hor-
 to Eden,) *et sustulit oculos suos,*
et vidit patres, qui ascendebant
ad venerationem domus Dei; donec
aspiceret RAHELEM LACRI-
MANTEM vultu suo. Licet De-
us benedictus consolaretur eam,
tamen nolebat admittere consola-
iones, prout dicitur IEREMIAE
XXXI, 15: Renuit consolari. Tum
Messias sustulit vocem suam et fle-
uit, et contremuit totus hortus E-
den; et omnes illi sancti, qui ibi
erant, clamabant et stebant vice
secunda. Continetur his verbis
 (si recte teneo,) vaticinium Kab-

balisticum de Messiae temporibus; sed eiusmodi, vt parum videatur solatii redundare in eos, Messiam talem, cuius haut est fortior consolatio, expectantes. Itaque eo magis mirandum est, Cl. CHRISTIANVM SCHOETTGEN. in *Horis Hebr. et Talmud. p. 4,* ex hoc penso, quod ipse saltem latine, nec tam curate adscripsit, colligere, ac si traderent Iudaei, *fletum Rahelis temporibus Messiae auditum, et solatio ipsius plane sedatum esse.* Nam contrarium patet ex illa *h'ra*, qua Rahel nullo Messiae fletu, nullo eius solatio, vt luctum ponat, permoueri potest.

a) Vaticinium nequit intelligi de transportatione Iudaeorum per *Salmanaserum*, quod ea iam ante annos nonaginta contigerat. 2. *Reg. XVII, 3. 6*

b) Silentium sacrae scripturae non fingendum est pro lubitu, sed tum demum admittendum, quum vel certa, vel saltem probabilia id sua-

litate contextum torquent c). Primo enim, id Ieremiae vaticinium non vno saltem finitur commate, exclusis consequentibus; sed, maxima parte illius capitis, continuatur elegans oppositio, qua mortem excipere vita, lamentationem gaudium, desperationemque spes, praedicitur. Nempe ploratus et lacrimae Rahelis, exilii cientur Babylonii causa: voluptas autem et exhilaratio Iacobeorum oritur, post annos septuaginta d), ob liberationem per Cyrum, Asiae monarcham. Redibunt enim, (ait Dominus,) e) *ex hostili terra: estque tibi ad* extre-

D 3

fluadent indicia. De hoc, in numero etiam scripto, ad IOHAN. I. ult., exemplum est datum, cap. 3, no. 2, p. 32: quum regulam pluribus explicarit acutissimus D. CHRISTIAN. BRUNING, libro de silentio Scr. S. p. 51.

- c) Praecipuum SVRENHVSII monitum, aduersus interpretationem, quae exilium Babylonium intelligit proprie, hoc est: istam afflictionem ac stragem non tantam fuisse, vt Rahel queri poterit, **כי איננו** nullum ex suis filiis *superstitem mansisse*: neque id affirmari posse ad literam, quum multi Rahelis posteri Babyloniae superferuerint. Sed id nondum persequat vir doctissimus. Obstat enim, quod dicam. Nempe si particula **כי** non, nullum ponitur cum affixis, tum adhibetur de his, de quibus non certo constat, viuantne, nec ne? aut quonam viuant? Itaque Rahel deplorat suos natos propterea, **כי איננו** *quia non ipse*, (scil. **עץ** populus,)

est amplius integer: quia plerique et perierunt, et dispersi sunt. TARGVM hic supplet verbum **לך** *migrauerunt*, a SCHINDLERO, voc. **יבן**, ita explicatum: *Iuda et Benjamin redierunt quidem ex captiuitate prima Babylonica; at decem tribus non redierunt, nec constat ubi manserint*

- Qui operose euincunt, IEREMIAM de N. T. temporibus exponere in hoc capite, hi soli lucem indunt, quum id nemo, hermeneuticae tantillum gnarus, negauerit: accedit clarus, qui rem conficit, locus in *Epist. ad Hebr. VIII, 8. seq.* Sed interpretes potius debebant ostendere: priorem capitis partem, de eripendis e *Babylonia captiuis*, (ita vt nos f. X, et not. t. p. XXVI explicauimus,) tractare non posse. Sed hoc non poterunt autem
- d) IEREM. XXV, u. 12. XXVIII, 10. coll. ESDRAE I, 1
- e) IEREM. XXXI, 16, 17. Recte igitur S. B. SCHMIDIVS, *Comm. ad*

extremum spes, inquit Ioua, redituros esse natos tuos in suos fines. Haec verba, de pueris Bethlehemaec occisis, agere non possunt. Deinde vero, quod Marthaeus scribit, praedictum Ieremiae de Rahelis fetu, ΤΟΤΕ, tum demum, quum infantes perirent, *πεπληρωσθη*, impletum esse; sciendum est, inter varios modos, quibus *πληρωμα* tribuitur vaticinio cuidam f), esse etiam hunc: si oraculum, quamuis iam ante impletum, tamen aliquid sit, quo *instaurari*, et magis adhuc impleri videatur

ad h. l. T. 2, p. 186, ita monet: *Quidam hoc comma iterum de pueris Bethlehemiticis exponunt, qui ex terra inimici, diaboli, et ex limbo inferni, in resurrectione Christi reuersuri, et cum eo in caelum ascensuri sint. Nugae sunt!* Sed ipse perspicaciss. theologus, quum putat, his IEREMIAE verbis, ad fugam Christi in Aegyptum, ac reditum exinde, respici; ingeniose quidem ac pie fatur. Contextus aperte loquitur de liberatione ab exilio, et reditu in Palaestinam, tempore Cyri Persarum regis: simul typice subindicatur liberatio a seruitute V. T. Tamen SÆB. SCHMIDIO *ἀναλύσει* sunt IAC. ALTINGIVS, *Opp. T. V, in Heptade Dissert. p. 69,* et IOH. COCCIVS, *Opp. Posthum. T. 2, p. 1*

f) Quatuor modis impleri dicitur vaticinium. 1) Si id sit, quod primario indicatur literali sensu vaticinii; vt si MATH. I, 22 scribitur *Iesaiæ* *ἠγορεύει* impleta fuisse, de partu virginis. 2) Si id pro-

prie ac vere fit, quod olim in typo allegorice afferebatur; vt si ad agnum paschalem, ne os ei frangatur, pertinet; quod essatum dicitur IOH. XVIII, 36 in Christo impletum. 3) Si aliquid sit, quod magnam habet similitudinem cum alia, olim facta, historia; vt si Christus apud MATH. XV, 7.8 de Iudaeis sui temporis adhibet verba, quae *Iesaias* de sua aetatis Iudaeis dixerat. 4) Si oraculum iam ante quidem impletum est, tamen nunc aliquid fit, quo magis adhuc impleri videatur. Id in hoc IEREMIAE loco est clarum. Nam propheta loquitur proprie de tribu Iudae ac Beniaminis, Babylonem deductis, quarum causa *Rabelem* dixerat lamentari. Hic in *ἠαυτοῦν* aequae potest commode accipi vaticinium. Immo id magis adhuc impletum est. Nam, (iudice GEORGIO CALIXTO, in *Concord. Euang. Script. I, 12, p. 50,*) *illi viri erant, hi infantes: illi meriti, hi innocentes: illi capti, hi truci-*

XII IAM doctrina historiae de fletu Rahelis; pergravis est magno pondere multarum sublimium, et interiorum sententiarum. Nam et diuinitas Iesu Christi infantis perspicitur ex hac historia; et diuitiae cognitionis Dei, illiusque iustitia; et abstrusae viae suspiciuntur; iudicia item humanae rationis inepta contemnuntur; diuina consolatio Messiae per fidem admittitur; et animus denique pro certo conuincitur, salutem noui testamenti; et hominum piorum felicitatem, ex fortuna aduersa huius mundi et calamitatibus, acquiri.

XIII HERODES certe, oraculorum de Messia nascituro non ignarus, dum improuisa Magorum sciscitatione maximo-pere perterretur, penitus praesentit, puerum natum esse Messiam. Neque id ex animi quadam concitatione, vel ex aliqua diuinatione euenit motu libero *g*), sed ita, ut post conuocatos Pontifices atque Scribas, audito inprimis *vaticinio Michaeae*, ipsum hoc verbum sanctissimum pungeret mentem hominis pertinacis, atque eam de veritate vaticiniorum completorum, ac de ortu Christi, ineffabili quadam sensum pernicitate obrueret, conuinceretque *h*). Sed durus ceruice et animo

uari: illi Iudaei indiscretim, hi proprie erant Bethlehemitae; et merito ciuilem introducatur Rahel. Nec diuersa sentit MATTH. FLACIUS in Glossa ad loc. Matthaei: RENOVATA EST, (ait,) vetus illa quercus Rahelis, matris Beniamitarum, tunc ibi habitantium, Ierem. XXI, quae olim quidem in TYPO expleta est, nunc autem IN VERITATE. Adde MART. BVCERYM, et VOLFG. MVSCELYM, Annot. ad Matth. h. l. vtrumque in AVG. MARLORATI Expof. Eccles. N. T. p. 11 A

g) De eiusmodi praesensione, data opera disserit CICERO, libro I, de Diuinat. c. 18, p. 620

h) Herodes, Iudaeorum s. institutus Iudaeus, nec nesciens ille vaticinia de Christo, et communem cum Iudaeis errorem errans, eum fore externum regem; facile cogitabat, si sola expectatio Messiae tam feroces fecerat Iudaeos imperio ferendo, quid mali euenturum esset, si iste rex, iam natus, animos suorum excitaret ad spem recuperandae libertatis. Itaque, auditis Magorum verbis, sibi

nimo rex, resistit *z*). Praeter haec aliunde cognoscitur *k*), praecipua in antiquo foedere gesta, ita indubitate constituta esse providentia Numinis, vt, tanquam signa adumbrata, referant res, tempore Messiae factas; quam etiam ob causam, impulsu Flamini Sancti, in literas sunt relata. Sic ista caede puerorum, ac lamentatione Rahelis super hac, instauratum est, et omnino expletum id, quod praedictum fuerat a Ieremia, cuius oracula, vt omnium prophetarum, data sunt propter Christum, nucleum vatum, ac totius scripturae scopum *l*), cuius

sibi metuens de regno, *εραγχιθης*, maxime turbatus est. Ταρσσαν proprie de aqua feruente (IOH. V, 4. 7.) dicitur; deinde, si grauissimae et multifariae cogitationes in animo collidunt, et quasi bello inter se digladiantur, qui metus etiam externe cum impetu erumpit. Timet populum Herodes, crudelitate sua et ravinis offensum. Frenet ira, ob suspicionem affectati regni. Ardet furore, natum interficiendi regem. E mirabili Magorum aduentu, e stella de qua illi referunt inaudita, ex eorum *μαθησις* qua Christum certo esse natum credunt, tangitur ac conuincitur de veritate rei. Pungit ipse Iesus, dum nomen eius auditur, cor hominis, et eum inuitat ad quaerendum Deum. Sub exitum vitae regis post paucos menses, offert caeleste regnum, si mentem mutet. Eum impellit, vt scripturas scrutetur, de Messia testantes. Haec omnia, et longe plura, longe efficacia, vno momento Herodi obiciuntur, eum

in terrorem, in perturbaciones iniiciunt

Est illa Herodis ταρσση, signum certum, Messiam esse natum. Idem Herodes, quum doctrinae non ignarus, eum, quem Magi nominant *Iudaeorum regem*, vocet *Christum*; eadem et ipsa ταρσση, diuinitatem demonstrat Christi

z) Act. Apost. VII, 51. Ceterum obseruent theologiae studiosi, occasione aditi loci ΜΙΧΑΗΛΕ, V, 2; sacras literas tripliciter tractari. 1.) Α Γουματεύσι *Legisperitis*, qui eas sciunt, e linguis originalibus, (non, vt hodie philosophastri, ex versione,) nempe vt disputent, ac defendant. 2.) Αβ *Herode*, vt per scripturam Christum et diuina placita oppugnet: quod haeretici, et politici *δουλοσοφοι*, theologorum ofores, faciunt. 3.) Α *Magis*, vt agnitam veritatem diuinam pie sequantur

k) Typi historici tuetur partes vir CL. NIC. NONNEN, in *Museo Hist. Philol. ibrol. Vol. I. p. 409. 412*

cuius item res gestae adumbrantur in historia sacra per fata Israëlitici populi. Ex quo luculente perspicitur argumenti pars, quum euincitur, Iesum infantem esse Christum *m*); nam propter ipsum interfecti sunt Bethlehemaë infantes, quemadmodum a Ieremia fuit annuntiatum

XIII SAPIENTIAM autem, et iustitiam Dei, aliasque vias abstrusiores, admirari submissè decet, non curioso animo sciscitari. Ecqui autem fieri, obstrepis, potuisse, Iesum, saluatorem nocentium, primo sub limine ipsius vitæ, Herodi permittere, tam facere crudeliter aduersum innocentes? ecquo crimine meruisse caedem infantulos, aetula Iesu ac sanguine coniunctos? quare Deum infantes puniuisse? idque ei vnum, potuisse mori, suffecisse? Eho, eho, acute philosophè! Ecquis tu es autem, qui cum Deo disceprare? scilicet ficta res obuertet figulo, quare me sic fecisti *n*)? Quid si vero, calamitates perpetente innocente Iesu, pati vna debebant innocentes *o*) infantes: quid quereris? Quid si Deus animaduertere in Bethlehemiticas matres? hae contemtui habere Iesum, reclinatum in praesepi instar pueri sortis vltimæ *p*): cur obrundis, cur enecas me? Sed quosnam autem tu inno-

E

cen-

l) Rom. X, 4: Τίλος νόμος, Χριστός. item IOH. V, 46. Add. AVGVSTINVS de Ciu. Dei, LXXVIII, c. 28 seq. HERMAN. VVITSII Miscell. S. T. I, p. 437. IOH. BIERMANI Mosén et Christum, l. I, c. II, p. 39, et notam *y* supra adscriptam, p. XXVII

m) Conf. IOH. PISCATOR, Comm. in omn. libr. N. T. p. 28 b. MATTH. FLACIVS, in Glossa ad h. l.

n) Rom. VIII, 20. confer IEREM. XVIII, 1 seq. vbi ius Dei in domum Israëlis, et figuli in massam, comparatur

o) Innocentes erant infantes, intuitu hominum, inprimis (quem nec offenderant, nec potuerant offendere,) Herodis

p) Statim sub natalitiis Christi, impleri coepit illud IOHANNEVM, I, 11: In sua venit, et sui eum non acceperunt. De parentum ingratitude, Christo hospitium denegantium, lege ORIGENEM, Homil. 3 in diuers. p. 210, et AVGVSTINVM, lib. 2 de Symb. ad Ca-rechet. cap. 5. add. CHRISTOPH. PELARGVM, Euang. Quaest. in Matth.

centes iacitare? Nempe hos, hereditaria infectos noxa? hos, morti obnoxios, propter delicti Adamici similitudinem? Nam tu mihi iustum ostende, demonstrator, saltem vnum: vnum qui sapiat, et innocentem? Si modo poteris. Sane, non est iustus, non innocens, ne vnus quidem *q*), ne vnus quidem diei et horae infans. Deus autem, si calamitate homines ac doloribus affligit, non animaduertit semper propter id, vt peccata puniat iracunde, sed longe alia saepe fini. Nempe vt eos castiget ad vtilitatem, atque ad sanctitatem ipsius participandam; vt eos animaduersione hac perducat ad respicientiam, et salutarem fructum iustitiae *r*); vt exploret fidem ac patientiam, in eaque illos confirmet; vt ad imperata Iesu obedientes facienda inuitet; aut eos ad perpeffiones Christi et martyrium conformet. Haec vltima obtinet caussa in puerorum ista caede *s*): ex qua patet, iustitiam Dei proceris montibus altiorem esse, et eius iudicia oceano profundiora *t*)

XVITA etiam (quae alta est sapientiae diuinae opulencia!) in nepotibus adimpleta sunt, quae in maioribus fuerunt adumbrata. Olim Esauus, odio concepito, infidiatur fratri,
mor-

Matth. pag. 43. Nam, quae secus scribuntur in libro apocrypho, *Proteuangelio IACOBI, §. 19 et seq. p. 108 f.*; ea et ficta sunt, et, vt omnia huiuscemodi speciosa, derogant mysterio redemptionis ac salutis nostrae. Dulce enim AMBROSIVS canit: *Plus, Iesu, inopiae tuae debeo, qua redemptus sum, quam opulentiae, qua creatus. Non enim prodesset nasci, nisi etiam redimi profuisset*

q) Rom. III, 10-12. V, 18

r) Hebr. XII, 5-11

s) Ex se patet, Deum nec approbasse Herodis facinus, nec eius-

dem auctorem esse: odit sceleratos, sanguinem iniuste effusum vindicat. *Psalm V, 5 seq.* Nec parentibus infantium, dum perinit hanc caedem, iniuriam fecit: nam sua quae erant, repetiit, *IOBI I, 21*; ac parentes ad *uerbos* inuitauit. *LUCAE XIII, 3.* Iphis denique pueris non fecit vim: hi poenam, peccatis debitam, huerunt, violenter quidem, sed gloriose. *Rom. VIII, 16*; maesti pulchro elogio ab AVGVSTINO, *Serm. 2 de Sanctis Innocentibus, Opp. Tom. X, p. 369*

t) *Psalm. XXXVI, 7*

mortem minitans *a*): Iam Idumaeus studet neci illius, qui Iacobi nomen *x*) et ipse fert apud vates. Olim Pharao *y*), Aegypti rex, vt obstetrices interficiant pueros Hebraeorum, mandat, et in flumen deiiciant; vnus seruat Mosés, antiqui foederis intercessor, vndis quibus periclitabatur extractus: Iam Herodes, Iudaeae rex, vt spiculatores tollant masculos, iubet; incolumis elabitur vnus Iesus, praestantioris testamenti conciliator ac sponzor, in Aegyptum concedens, vt, tanquam olim Israëlitae, hinc euocetur *z*). Contemplare etiam, quisquis es, Dei seueritatem, praeludentis quasi benigniore iudicio, hac Bethlehémica strage; quamuis caedes est tanta, vt vociferatio defunctae Rahelis in montibus, inque collibus exaudiatur. Ingruit longe iracundior et decretoria internecio reipublicae Iudaicae, in qua matres, ineffabili lamentatione pueros deplorantes, occlamabunt montibus, corruite in nos, et collibus, obruite nos *a*)

XVI IAM Rahelis dolor *non consolabilis b*), suo prodit exemplo ingenii humani, sibi met ipsi permisi, cogitata.

E 2

Nam

a) Genes. XXVII, 41. conf. HVG.

GROT. ad Matth. loc. nostrum

x) Psalm. XXXIII, 6. XXXXVI, 12.

ISAIA. XXXXI, 8. XLVIII, 1

y) Exod. I, II. adde PHILONIS lib. 1 de vita Moysi, p. 603. 604

z) MATTH. II, 14. 15. coll. HOSEAE

XI, 1. Non absimile quid Hero-

dae historiae, Arabes fabulantur

de infantibus cunctis, Persarum

a rege, vnum ob *Danielem*, occi-

sis. De quo vide *τὸν πένυ*, SAMBO-

CHARTI, *Hierozoic. Bibl. I. III, c.*

3, p. 210, et IOH. ALB. FABRI-

CII, *Cod. Apocr. N. T. tom. I, p. 117*

a) LUCAE XXIII, 27 - 30: *Πλῆθος γυναικῶν ἐκίτηετο καὶ ἐθόρην αὐτὸν*

*Στραφθεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς, ἀπε-
θυσσάρας Ἰερουσαλὴν, μὴ κλαίετε ἐν
ἐμοί, ἀλλ' ἐν ἑαυταῖς κλαίετε,
καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν ὄμων.* cet

b) Loquutio *ἐν ἡμέτε* παρακληθῆναι, respicere videtur ad Iudaeorum ritum. Nempe gentiles ac familiares, lugentem primo *domi* consolabantur (IOH. XI, 19. 31.): deinde, peracta humatione, publice pergebant; nonnunquam ipse Pontifex Maximus animam erigebat, (vid. R. MOS. MAIMONID. lib. de luctu, cap. 13.) post cuius παρακληθῆναι lugens acquiescere tenebatur. Ergo hac phrasi exprimitur magnitudo materni luctus, huma-

Nam quia sedationem moerendi afferre, nedum natos reducere, nemo potest, ob id lacrimis et laments Rachel se totam dedere, vt suspiria prope animam submoueant, pergit. Periisse infantes ^{c)} illa queritur, nec eis prodesse beneficia Messiae, Iacobo et patribus promissa. Ita, quae olim perturbationibus animi dominium cesserat, adeo, vt vel liberos postularet, alioquin se emorituram ^{d)}, ea item in obitu puerorum excedit questu! Caligat enim humana mens, et, nisi lumine diuino collustretur, vndique offendit. Idem illud diuinum lumen testatur hoc Ieremiae oraculo, salutem, vitam atque felicitatem

humanum omne solatium reici-
entis; adeo, vt in hoc luctu, nisi il-
lis lex Dei esset in deliciis, mise-
rae interiret. (*Psal. CXVIII*,
92.) Conf. *VOLFBERG. Obseru.*

Sacr. voc. Sctos, p. 28. **B**

LAMB. BOS, in *Exercit. Phi-*
sol. p. 4, non vertendum putat,
consolationem admittere noluit; sed
noluit luctum deponere. Prouocat
ad LXX interpretes, *Genes.*
XXXVII, 35. XXXVIII, 12. 2 Reg.
XIII, 39, vbi *παύσατο λένθαι, moe-*
rorum et luctum finire significet.
Excepit vero ad haec *b. VOL-*
FIVS in Cur. p. 42; quibus non
est, quae adiciamus

e) Idem LAMB. BOS adicit, ante
verba *ἐν αἰσ*, ellipsin esse par-
ticipii *λέγουσα*: Rahelem, luctum
non deponentem, identidem dice-
re et queritare, fuerunt liberi mei!
fuerunt! non sunt amplius! Cui
ad stipulatur TOB. ECKHARD.
Obs. in N. T. ex Aristophanis Ph-
ro, p. 104. Atque id ingeniose qui-
dem. Sensus tamen et ipse com-

modus, praeter hocce affumen-
tum, manet: neque est opus, vt
particula *ἐν* in sensu recitantis
accipiatur

Optimis scriptoribus, (vt con-
stat,) vitata est phrasis *ἐν αἰσ*, pro
extincti sunt, perierunt, mortui
sunt. Nos multis aliorum exem-
plis PHILONEM addimus, *lib. de*
Ioseph. p. 258 E, vbi Leui ait ad
fratres de Iosepho: *Εἴπατε, ἔτι ἢ*
τίθνηκεν; ἀ μὲν ΟἶΚ ΕΕΤΙ, δέξασθε
μοι τὸν νεκρόν. Dicite, viuitne an
mortuus est, quod si NON EST,
(id est, si periit,) mortuum osten-
dite. Nempe inest loquutioni eu-
phemismus, vt aliis huius gene-
ris φησέει in morte significanda;
cuius a notione, quoad fieri ei-
us poterat, veteres abstinabant.
Legе, sis, quae eleganter scripsit
NIC. HENELIVS AB HENNEN-
FELD, ICTUS non e multis, in *O-*
tio Vratislau. cap. tot. XX, p. 143. f
d) *Genes. XXX, 1.* Conf. *Catholic.*
Exposit. Ecclesiast. in libro Genes.
(Morgiis, 1584 fol.) p. 262 f

tem noui testamenti, ex calamitatibus; morte; et persecu-
tionibus esse e). Ipsa Rahel, deserta patria ob Messiae polli-
citationem, quum maritum sequuta, Bethlehemam, Christi
natale solum, venisset, exstinguitur partus doloribus; tamen
Iacobus puerum non Benonim, sed Beniaminem vocat. Eo-
dem modo Iesus puer coepit redemptor esse per infestam pu-
erorum caedem, vt eos ad gloriam aeternam perducatur. Ergo
uincitur Ieremiae effato, Christi regnum non huius mundi, nec
vllam felicitatem esse in hoc coetu mortalium: trucidantur en-
nim infantes, quorum Iesus saluator est

XVII DENIQUE miseratus Rahelem, Deus cohibere iu-
bet a lacrimis oculos, et vocem a lamentatione, siquidem a-
moenior vicissitudo sit exceptura calamitatem, hanc f). Id
quidem effatum Ieremiae, de liberatione ab exilio Babylonio,
loquitur; tamen ex sententia Spiritus Sancti, respicitur ad
ereptionem piorum a persecutionibus, praesertim ad hos
pueros, martyrum flores, ac primam victimam noui foeder-
is g). Hi Deo placuere, praemature interemti: praemature
rapti,

E 3

e) Adi MART. CHEMNIT. *Harm.*
Euangel. l. c. p. 25 fin. IOH. PISCAT-
TOR. *Comment. in omnes lib. N. T.*
p. 28 B. Add. SEB. SCHMID *Comm.*
in Ierem. T. II. p. 885

f) Hic enim sensus est verborum
IEREMIAE XXXI, 16: כִּי יֵשׁ
שָׂכָר לְפִעְרָתְךָ quia est merces o-
peri tuo. Primo, vox פִּעְרָה opus
sumitur passiuè pro eo, quod pate-
ris, siue pro passione: alii explicant
de patientia in tribulatione. Dein,
שָׂכָר merces inproprie notat mu-
tationem conditionis lactam, cuius-
modi est eorum, qui mercedem
capiunt post laborem. VVOLFGE.
MVSCVLVS, (in MARLORATI

Expof. Eccles.) ad MATTHAEI
loc. nostrum, haec addit: Quod Ra-
belis plorantis vocem in excelsò
auditam, et mox Domini consolati-
onem sequutam esse, scribit I E-
REMIAS; admonemur hic, vocem
lugentium audiri in caelis, neque
id frustra: sed caelitus consolati-
onem mitti lugentibus et ploran-
tibus

g) PRVDENTIVS, *Cathemerinon,*
Hymn. XII, vs. 125 seq. de infan-
tibus his:

Saluete FLORES MARTYRVM
Quos lucis ipso in limine
Christi insequitor sustulit,
Ceu turbo nascentes rosas.

rapi, ne prauitas immutaret illorum sensus, inter fontes uentium *h*). Hi, Dei atque Christi coheredes, (qui nisi per afflictionem, non fiunt,) per miserias intrarunt in ciuitatem caelestem: hi, cum Christo perpetientes, simul gloriosi regnant cum eo *i*); simul laetitia efferuntur ob dignitatem supplicii, nominis Iesu causa obiti *k*). His sicut stella in Oriente emersa fatalis fuit, trucidata stirpe Dauidis atque genere; ita alia clara et matutina stella, Dauidica et ipsa stirps *l*), iis exorietur. Tum in numero signatorum stabunt ante folium Veracis et Sancti, amicti stolis, et palmas (martyrii signo, *m*) in manibus gestantes, ac nomen Patris in frontibus habentes scriptum. Tum illae primitiae noui foederis cantabunt Mosis et Agni hymnum: tum mirabilia ac magna opera Dei, iusta atque recta iudicia eius, celebrabunt *n*). His nos infantibus, tanquam maximis in regno caelesti *o*), similes, caueamus, ne ab amore Dei et Iesu nostri non calamitibus, aut angustia, non vexatione, aut gladiis, periculo, morte, rerum denique vniuersa natura, diuellamur *p*). Tum ille Saluator, vehementi et ipse aestu, angore, comploratione olim pressus, absterfa ex oculis nostris omni lacrima, ducet

Vos PRIMA CHRISTI VI-
CTIMA,

*Grege immolatorum tener,
Aram ante ipsam simplices
Palma et coronis luditis*

h) Sap. III. 7-11. Act. Apost. XIII, 22. Apoc. III, 19

i) Rom. VIII, 17

k) Actuum V, 41

l) Apocal. II, 28. XXII, 16

m) Num palmae signum, Christianorum tumulis adiectum, certum indicium fit martyrii nec ne; de eo nobilis fuit controuersia superioris et nostri saeculo. De ea ex-

ponit pulchra diff. Cel. IOH. ERH. KAPPII, Lipsiae edita An. 1747; in qua, partibus MVRATORI negantis, palma conceditur

n) Apocal. XV, 3

o) MATTH. XVIII, 1. 3. Ita etiam HERMAS in Past. lib. III, simil. 9, c. 29: *Quicumque ergo permanserint, sicut infantes, non habentes malitiam, honoratiores erunt omnibus illis, quos iam dixi. Omnes enim infantes honorati sunt apud Dominum, et PRIMI habentur*

p) Rom. VIII, 34. 38

cet nos eo, quo cum coetu infantium, ob Iesu testimonium
decollatorum, carmina cum tripudiis canemus in omnia fae-
cula

ERGO, Rahel, ne plora: nam filiorum tuorum, et no-
stra, salus, hic infans Iesus est. hic tuum moerorem in cho-
rum vertere; hic te, centone exutam, gaudio amicare studet

P. P. IN ACADEM. IVL. CAROL. HELMST

A. D. XXV MENSIS DECEMB

A. I. S. M D C C L I

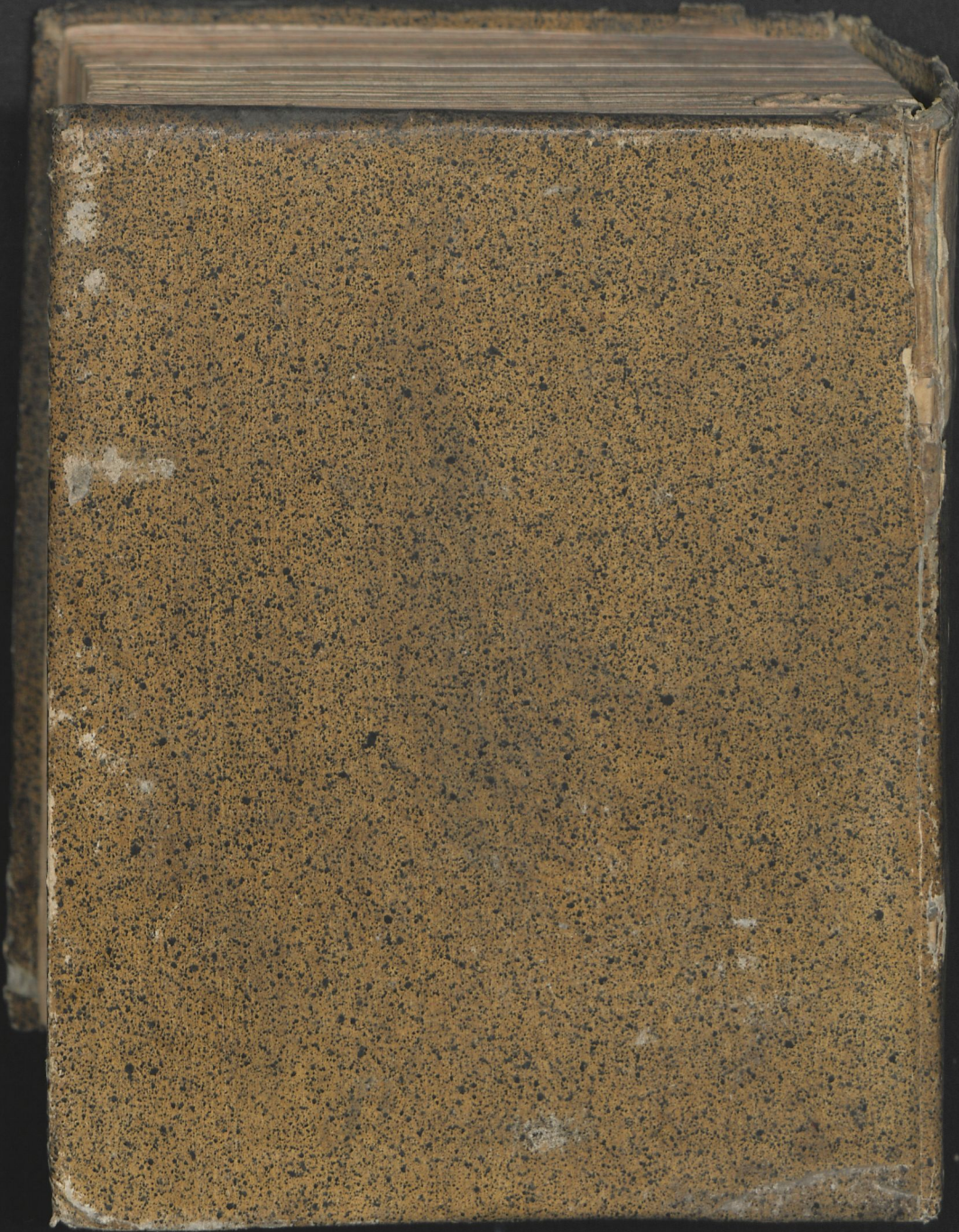
ERRATA

*Pag. XVIII Not. b) lin. 11 lege dilaniare. Pag. XXV Not. s) lin. 21 et
22, lege exilio. Pag. XXVII in Not. lin. 1 lege Ierem. XXXI, 15.
Pag. XXXI lin. penult. lege ineffabili. Pag. XXXII Not. col. 2 lin.
2 lege iniiciunt. Reliqua B. L. condonabit*

153883

X 2286633

R





HISTORIA ET DOCTRINA
DE
FLETU RAHELIS

TEMPORE IESV INFANTIS

AD LOCVM MATTH. CAP. II COMM. XVII XVIII

IN
SACRIS NATALITIIS
IESV CHRISTI

NOMINE PVBLICO
PRORECTORIS
ET SENATVS ACADEMIAE
IVLIAE CAROLINAE

PROPOSITA

HELMSTADII
EXCVDEB. P. D. SCHNORR AN. R. S. MDCCLII

